

Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji
im. Marka Dietricha

LVIII

*Rekrutacja na studia
od roku akademickiego 2015/2016
w kontekście zmian w systemie oświaty
Informator dla szkół wyższych*

Warszawa, 2014

ISBN 978-83-89871-28-9

© Copyright by Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji
im. Marka Dietricha

Warszawa, 2014

Adres:

Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha
ul. Koszykowa 80
02-008 Warszawa
tel. 22 234-70-07
fax 22 234-70-08
e-mail: instytut@ipwc.pw.edu.pl

Opracowanie redakcyjne i skład:

BETEX, ul. Irzykowskiego 2/100, 01-317 Warszawa, tel. 22 665-09-22

Druk:

Wydawnictwo SGGW
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, tel. 22 593-55-21

Spis treści

Słowo wstępne	5
Przedmowa Przewodniczącego Komisji ds. Kształcenia KRASP	7
I. Wstęp	9
II. Kilka podstawowych informacji na temat matury	11
III. Jak zmieni się egzamin maturalny w latach 2015-2016?	15
1. Egzamin maturalny – stan obecny	15
2. Zmiany w egzaminie maturalnym, które nastąpią w latach 2015-2016	16
2.1. Dlaczego zmieni się egzamin maturalny?	18
3. Uzasadnienie wprowadzanych zmian w egzaminie maturalnym . .	24
3.1. Egzaminy pisemne z przedmiotów dodatkowych będą tylko na poziomie rozszerzonym	24
3.2. Obowiązek zdawania co najmniej jednego egzaminu pisemnego na poziomie rozszerzonym	25
3.3. Skrócenie listy przedmiotów do wyboru	27
3.4. Dodatkowa forma prezentowania wyników maturzysty . .	27
4. Jak uchwały rekrutacyjne kształtują egzamin maturalny?	28
IV. Podsumowanie	37
Załączniki	40
Uchwały KRASP dotyczące spraw maturalnych oraz informatorów o maturze 2015	40
Opinia KRASP o informatorach maturalnych od 2015 roku	57
Uchwała Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego nt. reformy programowej	60

Słowo wstępne

Jak zwykle cieszy nas fakt, że możemy przekazać Państwu kolejny zeszyt Instytutu Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha pt. „Rekrutacja na studia od roku akademickiego 2015/2016 w kontekście zmian w systemie oświaty. Informator dla szkół wyższych”, będący efektem seminarium zorganizowanego przez Instytut w listopadzie 2012 roku. Ze względu na trwające konsultacje i oczekiwanie na oficjalne dokumenty ministerialne publikacja nie mogła ukazać się wcześniej.

Serdecznie dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego wydawnictwa. Dziękuję uczestnikom seminarium, a w szczególności profesor Jolancie Choińskiej-Mika, doktor Annie Jankowskiej, dyrektor Marii Tomaszewskiej, profesorom: Tomaszowi Szapiro, Michałowi Federowiczowi, Józefowi Fertowi oraz dyrektorowi Wojciechowi Małeckiemu. Jestem bardzo wdzięczny profesorowi Zbigniewowi Marciniakowi za opracowanie wersji końcowej wydawnictwa.

Zapewnienie dobrej jakości edukacji jest bezpośrednio związane ze wzajemnymi relacjami na wszystkich poziomach kształcenia. Dobre przygotowanie do studiów absolwentów szkół średnich leży w interesie szkół wyższych i jest najlepszą gwarancją jakości kształcenia. Uczelnie powinny w swojej polityce oddziaływać na przyszłego studenta, między innymi poprzez wysokie wymagania rekrutacyjne. Należy zrobić wszystko, żeby młodego człowieka przygotowującego się do matury zmotywować do systematycznej pracy, gwarantującej sprostanie wymogom rekrutacyjnym, co w perspektywie umożliwi efektywne studiowanie na wybranym kierunku. Realizowana reforma polskiej oświaty, której zakończenie nastąpi w latach 2015/2016, powinna w sposób pozytywny wpłynąć na wzrost poziomu kształcenia młodych Polaków.

Tomasz Borecki
Dyrektor Instytutu Problemów
Współczesnej Cywilizacji
im. Marka Dietricha

Przedmowa

Jakość wykształcenia, z którą absolwenci opuszczają mury naszych uczelni w dużym stopniu zależy od dobrego przygotowania maturzystów do podjęcia studiów. Możemy na to wpływać, włączając się w proces edukacji w szkołach ponadgimnazjalnych, ale także czytelnie stawiając wymagania, jakie powinni spełniać kandydaci na różne kierunki studiów. Możliwości takie stwarzają nam uchwały rekrutacyjne senatów uczelni, które silnie oddziałują na cały system oświaty, współkształtując preferencje maturalne uczniów szkół średnich.

W latach 2015-2016 zostaną wdrożone ważne zmiany w egzaminie maturalnym. Zmiany te stanowią między innymi odpowiedź na systematycznie formułowane postulaty Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, a ich optymalne wykorzystanie w uchwałach rekrutacyjnych wymaga zbiorowego namysłu środowiska akademickiego. Mamy na to jeszcze prawie rok.

Opracowanie, które oddajemy w Państwa ręce, precyzyjnie przedstawia zmiany w egzaminie maturalnym, ich uwarunkowania oraz implikacje dla systemu rekrutacji. Dlatego stanowi ono dobrą podstawę do podjęcia ważkiej dyskusji w środowisku akademickim na temat wymagań stawianych przez szkoły wyższe kandydatom na studia. Jestem przekonany, że debaty te zaowocują ambitnymi uchwałami rekrutacyjnymi, które zmobilizują uczniów szkół średnich do lepszego przygotowania się do kontynuowania edukacji.

*Prof. dr hab. inż. Jan Szmidt
Rektor Politechniki Warszawskiej
Przewodniczący Komisji ds. Kształcenia
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich*

I. Wstęp

Od roku 2015 absolwenci liceów ogólnokształcących, a od roku 2016 także absolwenci techników będą zdawać egzamin maturalny w ostatecznej formie, zmodyfikowanej zgodnie z duchem dobiegającej końca reformy programowej polskiej oświaty.

Środowisko akademickie uważnie obserwuje te zmiany. Na kolejnych etapach ich wdrażania gremia przedstawicielskie tego środowiska zajmowały oficjalnie stanowisko wspierające reformy systemu oświaty zmierzające do tego, by na studia zgłaszali się coraz lepiej przygotowani kandydaci.

Niniejszy informator zawiera wszystkie podstawowe informacje na temat wprowadzanych zmian w oświacie, zarówno w procesie nauczania, jak i w systemie egzaminów zewnętrznych. W szczególności szczegółowo omawia zmiany w egzaminie maturalnym, który stanowi podstawę rekrutacji do szkół wyższych. Ukazuje też rolę, jaką odgrywają uchwały rekrutacyjne szkół wyższych w wyborach przedmiotów przez maturzystów.

Istotnymi dodatkowymi źródłami informacji w tym zakresie są dwa ważne dokumenty:

- 1) *Podstawa programowa kształcenia ogólnego wraz z komentarzem*, która szczegółowo przedstawia wymagania, jakie stawia przed uczniami szkół średnich matura, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym. Dokument ten warto przejrzeć także z uwagi na to, że w przypadku niektórych przedmiotów wymagania maturalne zostały istotnie zwiększone, więc może pojawić się potrzeba skorygowania treści kształcenia na I roku studiów.

Dokument dostępny jest w postaci 8 tomów, które można pobrać w formie plików PDF ze strony Ministerstwa Edukacji Narodowej pod adresem:

<http://www.men.gov.pl/index.php/2013-08-03-12-10-01/podstawa-programowa>

- 2) *Zestaw informatorów o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*. Dokument ten w części ogólnej opisuje szczegółowo formę oraz przebieg egzaminu maturalnego, z przywołaniem przepisów, które te sprawy regulują. Części szczegółowe dotyczą kolejnych przedmiotów i zawierają bogate zestawy przykładowych zadań egzaminacyjnych, które pozwolą zorientować się, w jaki sposób matura będzie mierzyć umiejętności abiturientów.

Dokument ten jest dostępny na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, pod adresem:

<http://www.cke.edu.pl/index.php/informatory-o-egzaminie-maturalnym-od-roku-szkolnego-2014-2015>

Bardzo zachęcamy do lektury tych dokumentów osoby, które odpowiadają za programy kształcenia w podstawowych jednostkach organizacyjnych uczelni.

II. Kilka podstawowych informacji na temat matury

Egzamin maturalny jest ważnym wydarzeniem w życiu młodego człowieka, a także w życiu jego rodziny i znajomych, zatem dotyczy co roku znaczącej części społeczeństwa. Jak zwykle w takich sytuacjach bywa, w przestrzeni społecznej funkcjonuje wiele opinii, poglądów, a nawet mitów dotyczących tego egzaminu. Warto zacząć od wyjaśnienia przynajmniej niektórych z nich.

Matura bywa często w mediach nazywana „egzaminem dojrzałości” z sugestią, że jest ona sprawdzianem lub przepustką do mitycznej dojrzałości. Tymczasem nazwa „egzamin dojrzałości” to pochodzące z przeszłości określenie, będące skrótem dawnej pełnej nazwy „egzamin dojrzałości do podjęcia studiów wyższych”.

Matura nie jest egzaminem obowiązkowym – przystępują do niej tylko chętni. Można ukończyć szkołę średnią, nie przystępując do egzaminu maturalnego. Natomiast musi przystąpić do niej każdy, kto chce ubiegać się o przyjęcie na studia – taki warunek formułuje ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* (art. 169).

Matura od 2005 roku zastąpiła dawny system egzaminów wstępnych do szkół wyższych. Zgodnie z ustawą *Prawo o szkolnictwie wyższym* (art. 169) podstawę przyjęcia na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie stanowią wyniki egzaminu maturalnego. W procesie rekrutacji uczelnie mogą organizować dodatkowe egzaminy tylko w przypadku, gdy nie dotyczą przedmiotów objętych egzaminem maturalnym. To rozwiązanie ma szereg bardzo ważnych konsekwencji:

- zdjęło ze szkół wyższych wysiłek przeegzaminowania (często) wielotysięcznej rzeszy kandydatów, co było dużym wyzwaniem już w czasach, gdy o przyjęcie na studia ubiegało się znacznie mniej osób niż obecnie,
- zwolniło dziesiątki tysięcy absolwentów szkół średnich z konieczności ponownego, w ciągu dwóch miesięcy, zdawania poważnych egzaminów,
- dało polskim uczelniom możliwość rekrutowania swoich studentów spośród wielotysięcznych, ogólnopolskich grup maturzystów, zbadanych za pomocą takich samych, profesjonalnych arkuszy egzaminacyjnych,

- stworzyło przejrzysty system samooceny, zachęcający osoby – także te zamieszkujące w miejscowościach odległych od dużych miast – które dobrze wypadły na maturze, do ubiegania się o przyjęcie na studia w najlepszych uczelniach,
- zdecydowanie zmieniło funkcję i znaczenie matury: egzamin zamykający ścieżkę oświatową stał się pomostem pomiędzy systemem oświaty a szkolnictwem wyższym. W konsekwencji, egzamin maturalny pozostaje naturalnym przedmiotem zainteresowania środowiska akademickiego.

Panuje wiele opinii na temat tego rozwiązania, także krytycznych. Na przykład, niektórzy głoszą pogląd o zdecydowanej przewadze jakościowej dawnego egzaminu maturalnego nad dzisiejszym. Przykładowo, krytykuje się fakt, że aby zdać egzamin z przedmiotu w części obowiązkowej matury, wystarczy uzyskać 30% możliwych do uzyskania punktów. Krytycy nie pamiętają, że w przeszłości było podobnie. Na przykład, na maturze z *matematyki* w latach siedemdziesiątych XX wieku zdający otrzymywał 5 zadań; żeby dostać piątkę (czyli najwyższą wtedy ocenę) wystarczyło dobrze rozwiązać 3 zadania – zdający musiał te zadania wyraźnie wskazać i pozostałe dwa w ogóle nie były sprawdzane. Na trójkę wystarczyło rozwiązanie jednego zadania (nawet z usterką) – czyli formalnie do zdania matury wystarczyło rozwiązać około 20% wszystkich zadań.

Warto też spojrzeć na zawartość dzisiejszych egzaminów maturalnych i porównać ją z wymogami, jakie stawiała przed zdającymi dawna matura. Istnieje do tego bogata literatura, gdyż zestawy zadań maturalnych z różnych województw były co roku wydawane w formie książkowej.

Znów posłużmy się przykładem matury z *matematyki*. Dawne zadania maturalne układały się w kilkanaście łatwo przewidywalnych i prostych do wyćwiczenia typów. Do ich rozwiązania wystarczyło biegle opanowanie rutynowych algorytmów.

Jak jest dziś?

Matura z *matematyki* składa się z dwóch części. W pierwszej – na poziomie podstawowym – uczeń rozwiązuje ponad 30 zadań (w tym roku 35) różnej trudności, a wśród nich także parę zadań zaczynających się od słów „udowodnij, że...” – takich zadań na egzaminie maturalnym dawniej po prostu nie było. W dniu tegorocznej matury z *matematyki*, maturzysta zapytany pod szkołą przez dziennikarza telewizyjnyh „Wiadomości” o zadania, odpowiedział: „dało się zrobić, trzeba było obliczyć, wykazać, udowodnić...”.

Ta część matury jest obowiązkowa i sprawdza, czy kandydat nadaje się na studia.

W drugiej części, wybieranej przez zainteresowanych – na poziomie rozszerzonym – maturzysta rozwiązuje około 10 zadań (w tym roku 12), w których przedstawia swoje rozumowanie. Są one na tyle trudne, że zaledwie paruset uczniów w kraju jest w stanie uzyskać w tej części komplet punktów.

Można też spotkać wyznawców teorii, że rząd „wydaje grube miliony na standaryzację, by egzaminy maturalne dobrze wypadły” w celu ukrycia rzekomo coraz gorszych skutków nauczania w polskich szkołach. Dla każdego, kto choć trochę orientuje się w badaniach edukacyjnych jest jasne, że egzamin maturalny nie może służyć takim celom, gdyż:

- nie przystępuje do niego reprezentatywna próba uczniów, ale jedynie chętni,
- nie ma zadań kotwiczących, czyli identycznych zadań rozwiązywanych przez kolejne roczniki – tylko za pomocą takich zadań można rzetelnie odnieść do siebie wyniki kolejnych roczników maturzystów.

Wreszcie, zbadanie poziomu umiejętności całego rocznika byłoby znacznie tańsze – wystarczyłoby starannie wylosować próbę około 4 tys. uczniów, a nie angażować w badanie rzeszę 400 tysięcy maturzystów.

To prawda, że arkusze egzaminacyjne są poddawane tzw. zastosowaniu próbnemu, ale czyni się to nie z obawy o przyszły wynik, lecz z zupełnie innego powodu: tylko tak bowiem można poznać (w miarę) pełną gamę potencjalnych błędów, które uczniowie będą popełniać na właściwej maturze i przygotować jednolite dla całego kraju reguły ich ocenienia. Trzeba też wyjaśnić, że tę tzw. standaryzację piszą uczniowie z innego rocznika!

Matura ma dwie ważne zalety, o których nie chcą pamiętać jej przeciwnicy:

- mobilizuje uczniów przed podjęciem studiów do solidnej powtórki tego, czego się w szkole nauczyli,
- w taki sam sposób egzaminuje wszystkich uczniów, niezależnie od tego, gdzie mieszkają. Wynik matury daje maturzyście jasną informację o szansach przyjęcia na studia, niezależnie od tego, gdzie mieszka i do której uczelni chce aplikować.

Niektórzy, by zdeprecjonować maturę, nazywają ją testem, by za chwilę mówić o „testomanii”. Nie bardzo wiadomo, co chcą przez to powiedzieć, oprócz wyrażenia swoich negatywnych emocji. Sprowadzanie rozmowy o maturze na poziom przeciwstawienia „testomania/testofobia” nie prowadzi do niczego konstruktywnego.

Niektórzy twierdzą, że matura szkodzi szkole, bo „zmusza do uczenia pod test”. Te osoby zwykle nie zadały sobie trudu uważnego obejrzenia arkuszy

egzaminacyjnych. Gdyby zdawanie matury ograniczało się do zakreślenia w każdym zdaniu jednej z podanych odpowiedzi, to może byłaby w tym odrobina prawdy. Nawet pobieżny ogląd arkuszy, dostępnych na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej pokazuje, że jest zupełnie inaczej.

Dlatego w trakcie przygotowania do matury uczniowie rozwiązują m.in. duże partie zadań z *matematyki* „na dowodzenie”, ćwiczą pisanie rozprawek z *historii*, uczą się analizować związki przyczynowe w *fizyce* itp. Czy to są naprawdę działania sprzeczne z ideą dobrej szkoły? A rzetelny wysiłek, jaki wkładają w te przygotowania uczniowie i ich nauczyciele, oraz emocje ich rodzin na tak powierzchowne skwitowanie zdecydowanie nie zasługują.

Niektórzy przekonują, że matura jest niepotrzebna, bo „w świecie odchodzi się od egzaminów wstępnych do szkół wyższych na rzecz oceny *port folio* kandydata na Facebooku”. Faktycznie taką informację można znaleźć w niektórych amerykańskich uczelniach, ale wniosek wyciągnięto bałamutny. Trzeba jednak wiedzieć, że kluczowym narzędziem rekrutacji jest tam nadal opinia ze szkoły, która powstaje w atmosferze zaciętej rywalizacji uczniów i jej podstawę stanowią dziesiątki godzin testów, rozwiązywanych przez uczniów.

Kiedy stoimy przed wykonaniem zadania wymagającego określonych kompetencji, ich pomiar jest sprawą naturalną, zwłaszcza wtedy, gdy wiele osób ubiega się o jego wykonanie. Podjęcie studiów wyższych jest takim zadaniem. Forma weryfikacji kompetencji absolwenta szkoły średniej jest zróżnicowana: definiuje ją w dużym stopniu sam uczeń, inspirowany wymaganiami kierunków studiów, które pragnie podjąć. Po dokonaniu wyboru, przyszły abiturient wkłada w dobre przygotowanie dużo trudu, który zasługuje na szacunek. Formułując powierzchowne sądy, odmawiamy go dzisiejszym maturzystom.

III. Jak zmieni się egzamin maturalny w latach 2015-2016?

1. Egzamin maturalny – stan obecny

Przypomnijmy formułę dotychczasowego egzaminu maturalnego, aby na tym tle lepiej pokazać, jak przeobrazi się ten egzamin w latach 2015-2016.

Obecny egzamin maturalny składa się z dwóch części:

- części podstawowej, która rozstrzyga, czy zdający maturę zdał. Poprzez zdanie tej części matury abiturient uzyskuje prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia,
- części dodatkowej, która dostarcza dodatkowych informacji na temat wiedzy i umiejętności zdającego i przez to pozwala lepiej ocenić, w jakim stopniu jest on przygotowany do podjęcia studiów.

Część podstawowa składa się z pięciu egzaminów:

- 1) egzamin pisemny z *języka polskiego*, na poziomie podstawowym,
- 2) egzamin ustny z *języka polskiego* (bez wyróżnienia poziomu),
- 3) egzamin pisemny z *języka obcego nowożytnego* na poziomie podstawowym,
(do wyboru jest sześć języków: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, włoski),
- 4) egzamin ustny z *języka obcego nowożytnego* (bez wyróżnienia poziomu),
- 5) egzamin pisemny z *matematyki* na poziomie podstawowym.

Ponadto, jeśli zdający ukończył klasę z nauczaniem *języka mniejszości narodowej*, to ma też obowiązek zdać dodatkowo egzamin ustny i pisemny z *języka mniejszości narodowej*.

By zdać maturę, maturzysta musi uzyskać na każdym z tych egzaminów co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia.

Obecnie w części dodatkowej matury można nie wybrać żadnego przedmiotu, czyli ograniczyć się do przedstawionej powyżej części podstawowej. Zdający może jednak postąpić inaczej i wybrać od jednego do sześciu przedmiotów,

wskazując na poziom, na którym chce zdawać egzamin, tj. poziom podstawowy lub rozszerzony. Pulę przedmiotów, spośród których można wybierać, dziś stanowią:

język obcy nowożytny, biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna, język kaszubski.

Dodatkowy egzamin z przedmiotów: *język obcy nowożytny, język mniejszości narodowej lub etnicznej i język regionalny* można zdawać tylko w części ustnej lub tylko w części pisemnej lub w obu częściach.

Jeśli zdający wybrał jako przedmiot dodatkowy *język polski, matematykę* lub ten sam *język obcy*, który zdawał wcześniej w części podstawowej – może zdawać ten egzamin w części dodatkowej tylko na poziomie rozszerzonym (lub dwujęzycznym, jeśli jest absolwentem klasy/szkoły dwujęzycznej).

2. Zmiany w egzaminie maturalnym, które nastąpią w latach 2015-2016

Nowelizacja rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dziennik Ustaw, poz. 520) z 30 kwietnia 2012 r. wprowadziła cztery zmiany, które będą obowiązywać w przyszłości:

- maturzystów kończących liceum – po raz pierwszy na egzaminie maturalnym w roku 2015,
- maturzystów kończących technikum – po raz pierwszy na egzaminie maturalnym w roku 2016.

Zmiany te dotyczą tylko części dodatkowej matury, a także sposobu komunikowania wyników. Część podstawowa matury z perspektywy rekrutacyjnej nie ulegnie zmianie. Jediną zmianę stanowić będzie zastąpienie w części ustnej z *języka polskiego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej i języka regionalnego* prezentacji przez pytania egzaminacyjne.

W części dodatkowej będą **cztery zmiany** przedstawione poniżej, istotne z perspektywy rekrutacji do szkół wyższych.

- Skróceniu ulegnie lista przedmiotów możliwych do wyboru w części dodatkowej – zniknie z niej przedmiot *wiedza o tańcu*. Aktualna lista przedmiotów do wyboru składa się z 17 pozycji (w kolejności alfabetycznej):

biologia, chemia, filozofia, fizyka, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, informatyka, język łaciński i kultura antyczna, język mniejszości etnicznej, język mniejszości narodowej, język obcy nowożytny, język polski, język regionalny, matematyka, wiedza o społeczeństwie.

Egzaminy z przedmiotów: *język mniejszości etnicznej, język mniejszości narodowej, język obcy nowożytny, język regionalny* będą miały część ustną i pisemną, pozostałe – tylko pisemną.

- W części dodatkowej wszystkie egzaminy pisemne będą zdawane **tylko na poziomie rozszerzonym**.
- Każdy zdający będzie miał **obowiązek** przystąpić do egzaminu maturalnego z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego w części pisemnej. Oprócz tego, będzie miał nadal prawo przystąpić do egzaminu jeszcze z co najwyżej pięciu przedmiotów.
- Jeśli jako przedmiot dodatkowy wybrany zostanie *język obcy nowożytny, język mniejszości narodowej* lub *etnicznej* lub *język regionalny*, to będzie można zdawać albo tylko część pisemną, albo zarówno część pisemną, jak i ustną. Nie będzie można, jak dotychczas, ograniczyć się tylko do zdawania części ustnej.
- Wzbogacona zostanie forma przedstawienia wyniku egzaminów pisemnych. Podane będą dwie liczby: wynik w procentach (jest to dotychczasowa forma przedstawiania wyników) oraz wynik na skali centylowej (jest to nowa, dodatkowa forma przedstawiania wyników). Dokładniej:
 - **wynik w procentach** to odsetek punktów (zaokrąglony do liczby całkowitej), które absolwent uzyskał za rozwiązanie zadań zawartych w arkuszu egzaminacyjnym. Na przykład, jeśli absolwent za rozwiązanie zadań z *matematyki* na poziomie rozszerzonym zdobył 39 punktów spośród 50 możliwych do zdobycia, to uzyska wynik równy 78%;
 - **wynik na skali centylowej** to odsetek liczby maturzystów (zaokrąglony do liczby całkowitej), którzy uzyskali z danego przedmiotu na danym poziomie wynik taki sam lub niższy niż dany absolwent. Na przykład, zdający, którego wynik centylowy z *matematyki* na poziomie rozszerzonym wynosi 82, dowie się, że 82% wszystkich maturzystów, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego z *matematyki* na poziomie rozszerzonym, uzyskało za rozwiązanie zadań wynik taki sam jak on lub niższy, a 18% maturzystów uzyskało wynik wyższy.

2.1. Dlaczego zmieni się egzamin maturalny?

Reforma programowa polskiej oświaty

Przedstawiona powyżej korekta egzaminu maturalnego stanowi logiczne domknięcie wdrażanej konsekwentnie od 2008 roku reformy programowej, zmierzającej do uzyskania zdecydowanej poprawy efektów kształcenia polskich szkół.

Wyjaśnienie konieczności przeprowadzenia tej reformy pozostaje dziś takie samo, jak pięć lat temu, gdy reforma wchodziła w życie. Poniżej, dla wygody Czytelników, przytoczono obszernie fragmenty tego uzasadnienia, stworzonego na początku wdrażania reformy programowej.

Szkole sprzyja stabilność¹. Czasem jednak okoliczności zewnętrzne sprawiają, że rozwiązania przyjęte w obrębie systemu edukacji przestają być skuteczne, wbrew staraniom nauczycieli oraz uczniów. Zachodzi wtedy potrzeba zaprojektowania i wdrożenia zmian, które zapewnią lepsze efekty kształcenia. Z taką sytuacją mamy obecnie do czynienia.

Na pierwszy rzut oka nie ma problemu. Najzdolniejsi polscy uczniowie odnoszą spektakularne sukcesy: wygrywają światowe zawody informatyczne, co roku przywożą nagrody z prestiżowego Europejskiego Konkursu Młodych Naukowców oraz medale z międzynarodowych olimpiad przedmiotowych. Możemy być także zadowoleni z pilności polskich uczniów: nasz kraj ma aktualnie (2009) najniższy w Europie odsetek uczniów, którzy porzucają szkołę przed jej ukończeniem. Co więcej, Polska jest postrzegana na arenie międzynarodowej jako kraj, który odniósł ogromny sukces edukacyjny: wprowadzenie gimnazjów, czyli wydłużenie o rok powszechnego i obowiązkowego kształcenia ogólnego, przyniosło zdecydowaną poprawę efektów kształcenia w grupie uczniów najslabszych – fakt ten został wiarygodnie potwierdzony przez międzynarodowe badania OECD PISA przeprowadzone w latach 2000, 2003 oraz 2006 na reprezentatywnej grupie 15-letnich uczniów.

Problem ujawnia się jednak już w pierwszych tygodniach nauki, zarówno w szkołach ponadgimnazjalnych, jak i w uczelniach. Nauczyciele i wykładowcy często ze zgrozą konstatują, że duża część ich uczniów (studentów) ma fundamentalne braki w wykształceniu, uniemożliwiające płynne kontynuowanie procesu nauczania. Powszechnie panuje opinia, że efekty pracy polskiej szkoły znacznie się pogorszyły.

¹Zaczerpnięto z publikacji MEN: Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem.

Co się stało?

Początek XXI wieku przyniósł zjawisko bezprecedensowego wzrostu aspiracji edukacyjnych młodych Polaków. Jeszcze kilka lat temu tylko około 50% uczniów z każdego rocznika podejmowało naukę w szkołach umożliwiających zdawanie matury. Dziś (2009) po ukończeniu gimnazjum takie szkoły wybiera ponad 80% uczniów. Spośród nich około 80% z powodzeniem zdaje maturę i w znakomitej większości przekracza progi uczelni. W rezultacie, co drugi Polak w wieku 19-24 lata studiuje, zaś liczba studentów w Polsce w ciągu zaledwie kilku lat wzrosła aż pięciokrotnie.

Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest obecność w szkołach kończących się maturą, a później w murach uczelni, dużej grupy młodzieży, która dawniej kończyła swoją edukację na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. W szczególności, z powodów czysto statystycznych, obniżył się średni poziom uzdolnień populacji młodych ludzi, aspirujących do zdobycia wyższego wykształcenia.

System edukacji – zarówno oświata, jak i szkolnictwo wyższe – nie mogą pozostać obojętne wobec tak istotnej zmiany. Założenie, że ponad 80% rocznika potrafi skutecznie i równie szybko nauczyć się tego wszystkiego, co było zaplanowane dla zdolniejszych 50%, jest źródłem paradoksu: pomimo nie mniejszego niż dawniej wysiłku wkładanego przez nauczycieli oraz zwiększonego zainteresowania uczniów zdobyciem wyższego wykształcenia, polskiej szkole nie udaje się osiągnąć satysfakcjonujących efektów kształcenia.

Co można zrobić?

Możliwe są dwa zasadniczo różne rozwiązania tego problemu. Pierwsze z nich polega na zachowaniu systemu edukacji w niezmienionym kształcie i podniesieniu poprzeczki przy rekrutacji do szkół kończących się maturą oraz na studia. Wtedy jednak nastąpi drastyczne obniżenie odsetka młodzieży uzyskującej wykształcenie wyższe.

Rozwiązanie to zostało powszechnie odrzucone w krajach demokratycznych, które znalazły się wcześniej w podobnej sytuacji. W państwach, w których decyzje kluczowe dla społeczności lokalnych oraz w skali państwa podejmuje się w drodze głosowania, dbałość o poziom wiedzy najslabiej wykształconych obywateli jest równie ważna jak kształcenie elit. Dlatego zwycięża pogląd, że o poziomie wykształcenia współczesnego społeczeństwa świadczy nie tyle średni, co minimalny akceptowalny poziom wykształcenia. Konsekwentnie, zachęca się młodych ludzi do jak

najdłuższego korzystania z usług systemu edukacji i ustawia się na ich drodze kolejne progi łagodnie narastających wymagań. Przykładem takiej polityki jest tzw. Proces Boloński, w zamyśle rozkładający studia na większości kierunków na dwa etapy: łatwiejszy i bardziej masowy etap licencjacki oraz następujący po nim bardziej wymagający etap magisterski.

Inną możliwą odpowiedzią na problem zaspokojenia zwiększonych aspiracji młodego pokolenia jest odpowiednio zaprojektowana reforma programowa. Planując tę reformę, należy uwzględnić jeszcze jedną ważną okoliczność. Dziś szkoła usiłuje dwukrotnie zrealizować pełny cykl kształcenia ogólnego: po raz pierwszy w gimnazjum i po raz drugi w szkole ponadgimnazjalnej, kończącej się maturą. Zapewne wbrew intencjom autorów starej podstawy programowej, praktyka zatarła różnicę między tymi cyklami. Potwierdzenia tej tezy dostarcza porównanie podręczników gimnazjalnych z podręcznikami licealnymi dla poziomu podstawowego: dla wielu przedmiotów trudno dostrzec między nimi istotną różnicę. To zapewne wpływ tradycji: przy bardzo ogólnie sformułowanej podstawie programowej wielu nauczycieli – zarówno gimnazjalnych, jak i licealnych – odruchowo wypełnia ją tradycyjnym zakresem treści nauczania ukształtowanym w czasach, gdy zręby wiedzy ogólnej budowaliśmy w czteroletnich liceach – usiłują pomieścić te treści w trzyletnim cyklu edukacyjnym. To może się udać tylko w najzdolniejszych klasach; w pozostałych skutkuje to zbyt pospiesznym, a stąd powierzchownym omawianiem kolejnych tematów.

Przedmiotem, na którego przykładzie szczególnie wyraźnie widać niepowodzenie planu dwukrotnej realizacji trzyletniego cyklu kształcenia jest *historia*. W obu cyklach brakuje czasu na realizację ostatniego chronologicznie działu *historii*: w pierwszym na przeszkodzie staje egzamin gimnazjalny, w drugim – matura. Prowadzi to do powszechnie dostrzeganej żenującej niewiedzy uczniów w zakresie najnowszej historii Polski. Inne przedmioty nauczania nie mają struktury chronologicznej, więc ich sytuacja jest faktycznie jeszcze gorsza – luki w wiedzy rozkładają się w sposób przypadkowy.

Co zatem należy uczynić?

Na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że jedyną możliwą odpowiedzią na statystycznie niższy średni poziom uzdolnień uczniów w szkołach kończących się maturą jest obniżenie oczekiwań w stosunku do absolwentów. Takie rozwiązanie należy jednak **zdecydowanie odrzucić**: jest

jasne, że wyzwania, które postawi przed nimi życie nie będą przecież mniejsze niż dzisiaj.

Zamiast tego należy potraktować czas nauki w gimnazjum oraz w szkole ponadgimnazjalnej jako spójny programowo sześcioletni (a w technikum nawet siedmioletni) okres kształcenia. W okresie tym w pierwszej kolejności wyposażymy uczniów we wspólny solidny fundament wiedzy ogólnej, po czym znacznie pogłębimy tę wiedzę w zakresie odpowiadającym indywidualnym zainteresowaniom i predyspozycjom każdego ucznia. Warto wiedzieć, że taka organizacja procesu kształcenia została zastosowana w podobnych okolicznościach w wielu krajach świata. Idea ta była także obecna w tzw. reformie Jędrzejewicza w latach trzydziestych XX wieku.

Aby umożliwić wszystkim uczniom solidne opanowanie wspólnego fundamentu wiedzy ogólnej, jego realizacja będzie rozciągnięta na trzy lata gimnazjum oraz część czasu nauki każdej szkoły ponadgimnazjalnej. Pozwoli to na wolne od pośpiechu omówienie wszystkich podstawowych tematów w zakresie klasycznego kanonu przedmiotów. Na przykład, gimnazjalny kurs historii skończy się na I wojnie światowej, zaś kurs historii najnowszej znajdzie należyły przydział czasu w pierwszej klasie szkoły ponadgimnazjalnej. Ponadto dłuższy czas przeznaczony na naukę każdego przedmiotu pozwoli nauczycielom głębiej wejść w każdy temat.

Podczas nauki w liceum lub technikum uczeń będzie kontynuował naukę w zakresie obowiązkowych przedmiotów maturalnych: *język polski*, *język obcy* i *matematyka*. Oprócz tego każdy uczeń wybierze kilka przedmiotów (może wybrać także spośród wymienionych wyżej), których będzie się uczył w zakresie rozszerzonym w znacznie większej niż obecnie liczbie godzin. Taka organizacja procesu nauczania pozwoli uczniom w każdym z wybranych przedmiotów osiągnąć poziom, którego oczekiwaliśmy od absolwentów liceów w latach ich świetności.

Oprócz tego, w trosce o harmonijny i wszechstronny rozwój, każdy uczeń liceum – o ile nie wybierze rozszerzonego kursu *historii* – aż do matury będzie miał blok zajęć „historia i społeczeństwo”. Zajęcia te będą pogłębiały wiedzę uczniów z historii powszechnej w ujęciu problemowym oraz rozbudzały ich zainteresowanie losami Polski i Polaków. Podobnie, dla uczniów niewybierających zajęć rozszerzonych z *geografii*, *biologii*, *fizyki* czy *chemii* obowiązkowy będzie blok zajęć „przyroda”, przedstawiający w ujęciu problemowym syntezę wiedzy z nauk przyrodniczych.

Zatem, niezależnie od indywidualnych wyborów zajęć rozszerzonych, każdy licealista będzie umiał odpowiednio wiele zarówno z zakresu nauk humanistycznych, jak i matematyczno-przyrodniczych. Ponadto będzie posiadał istotnie pogłębioną – w stosunku do stanu obecnego – wiedzę z kilku wybranych przedmiotów.

Jak to opisuje nowa podstawa programowa?

Minister edukacji określa zakres celów oraz treści kształcenia w rozporządzeniu o podstawie programowej kształcenia ogólnego. Podstawa programowa precyzyjnie określa, czego szkoła jest zobowiązana nauczyć ucznia o przeciętnych uzdolnieniach na każdym etapie kształcenia, zachęcając jednocześnie do wzbogacania i pogłębiania treści nauczania. Autorzy podstawy dołożyli wszelkich starań, by zdefiniowany w niej zakres treści był możliwy do opanowania przez takiego ucznia.

Ponieważ celem reformy programowej jest poprawa efektów kształcenia, forma podstawy programowej również jest temu podporządkowana: wiadomości oraz umiejętności, które uczniowie mają zdobyć na kolejnych etapach kształcenia wyrażone są w języku wymagań. Wyodrębniono także, w postaci wymagań ogólnych, podstawowe cele kształcenia dla każdego przedmiotu nauczania. Wskazują one na umiejętności wysokiego poziomu (np. rozumowanie w naukach ścisłych i przyrodniczych), których kształtowanie jest najważniejszym zadaniem nauczyciela każdego przedmiotu.

Nowa podstawa programowa przywiązuje też bardzo dużą wagę do wychowania, a w szczególności do kształtowania właściwych postaw uczniów. Ponieważ jest to zadaniem każdego nauczyciela, opis kształtowanych postaw znalazł swoje miejsce we wstępach załączników podstawy.

Obecnie znajdujemy się w piątym roku wdrażania tej reformy. W roku 2015 pierwsi absolwenci zreformowanego liceum, a rok później pierwsi absolwenci zreformowanego technikum będą zdawać egzamin maturalny. Ci sami uczniowie, a raczej ich dobra losowa reprezentacja, uzyskali imponujący postęp w zakresie umiejętności matematycznych, przyrodniczych i rozumienia tekstu, jak pokazało badanie PISA 2012².

²(Programme for International Student Assessment) PISA 2012 Results: What Students Know and Can Do (Volume I, Revised edition, February 2014): Student Performance in Mathematics, Reading and Science, ISBN 9789264208773.

W wyniku reformy, od 1 września 2013 roku, wszyscy uczniowie liceów i techników uczestniczą w intensywnych zajęciach z wybranych przedmiotów, prowadzonych na poziomie rozszerzonym. W ten sposób kończy się epoka, w której możliwe było ukończenie liceum ogólnokształcącego bez zagłębienia się w wiedzę w jakimkolwiek obszarze. Wprawdzie najlepsze szkoły średnie zawsze starały się stworzyć swoim uczniom możliwość zdobywania pogłębionej wiedzy i osiągały na tym polu sukcesy, ale ogólny obraz sytuacji był niepokojący. Dziś zajęcia na poziomie rozszerzonym są niezbywalnym elementem programu nauczania i mają odpowiedni, solidny wymiar godzin w określonym przez MEN ramowym planie nauczania, który umożliwia dobrą ich realizację.

Poniżej przedstawiony został zestaw reguł, jakie obowiązują w zakresie realizacji zajęć rozszerzonych.

Obowiązujące reguły realizacji zajęć rozszerzonych

(wyciąg z rozporządzenia MEN o ramowych planach nauczania)

- Każdy uczeń liceum (technikum) musi realizować od 2 do 4 przedmiotów w zakresie rozszerzonym.
- Co najmniej jednym z przedmiotów nauczanych w zakresie rozszerzonym musi być: *historia, geografia, fizyka, biologia, chemia*.
- Jeśli oddział (grupa oddziałowa, międzyoddziałowa) nie realizuje w zakresie rozszerzonym *historii*, to musi realizować przedmiot uzupełniający *historia i społeczeństwo*.
- Jeśli oddział (grupa oddziałowa, międzyoddziałowa) nie realizuje w zakresie rozszerzonym *geografii, chemii, fizyki* lub *biologii*, to musi realizować przedmiot uzupełniający *przyroda*.
- Jeśli oddział (grupa oddziałowa, międzyoddziałowa) realizuje *historię* i jeden z przedmiotów przyrodniczych (*geografię, chemię, fizykę* lub *biologię*), wskazanym jest by realizował inny (inne) przedmiot uzupełniający.
- Na naukę przedmiotów w zakresie rozszerzonym oraz przedmiotów uzupełniających należy przeznaczyć co najmniej 870 godzin (29 godzin tygodniowo w cyklu nauczania).
- Maksymalnie na naukę przedmiotów w zakresie rozszerzonym oraz przedmiotów uzupełniających można przeznaczyć 900 godzin (30 godzin tygodniowo w cyklu nauczania).
- Większość przedmiotów w zakresie rozszerzonym należy realizować po zakończeniu ich realizacji w zakresie podstawowym, czyli od II klasy.

- Następujące przedmioty w zakresie rozszerzonym można realizować równocześnie z poziomem podstawowym (także od I klasy): *język polski, język obcy, matematyka*.
- Następujące przedmioty, które nie mają określonej podstawy programowej w zakresie podstawowym, można realizować od I klasy: *język łaciński i kultura antyczna, historia sztuki, historia muzyki, filozofia*.

Zajęcia rozszerzone są także obowiązkowe w technikum, co w przeszłości nigdy nie miało miejsca. Było to szczególnie niesprawiedliwe w stosunku do zdolniejszych uczniów techników, którzy musieli konkurować na egzaminach wstępnych do szkół wyższych ze swoimi kolegami z liceów ogólnokształcących, którzy takie zajęcia z niektórych przedmiotów często mieli. Warto pamiętać, że mimo to, około 30% studentów pierwszego roku wywodziło się spośród absolwentów technikum – uzupełniali wiedzę we własnym zakresie.

Zajęcia na poziomie rozszerzonym mają naprawdę ambitny program. Na przykład, w zakresie *matematyki* obejmuje on elementy rachunku różniczkowego i jego zastosowań, które nie występowały w polskiej szkole od wielu lat.

Obowiązkowy udział w zajęciach rozszerzonych z kilku przedmiotów daje uczniom przedsmak tego, co oczekuje ich na studiach: intensywna nauka, obejmująca duże partie materiału i wymagająca umiejętności samodzielnego uczenia się. Dziś wielu studentów pierwszego roku odpada już w trakcie pierwszego semestru zajęć na skutek zderzenia z rzeczywistością szkoły wyższej, która wymaga szybkiego uczenia się wielu trudnych zagadnień, co znacznie odbiega od ich doświadczeń licealnych, gdzie trzeba się było uczyć wprawdzie bardzo szeroko, ale niekoniecznie głęboko.

3. Uzasadnienie wprowadzanych zmian w egzaminie maturalnym

3.1. Egzaminy pisemne z przedmiotów dodatkowych będą tylko na poziomie rozszerzonym

Skoro każdy uczeń – tak w liceum, jak i w technikum – ma już możliwość zdobycia istotnie pogłębionej wiedzy z wybranych przez siebie kilku przedmiotów, znika konieczność utrzymywania w systemie maturalnym egzaminów na poziomie podstawowym z tych przedmiotów, które zdający samodzielnie wybiera. Stąd pierwsza ważna zmiana na maturze 2015 dla licealistów oraz – od roku 2016 – także dla absolwentów techników: egzaminy z przedmiotów dodatkowych, wybieranych przez maturzystę, będą oferowane tylko na poziomie rozszerzonym.

Na poziomie podstawowym pozostają trzy przedmioty zdawane w części obowiązkowej, tj. *język polski*, *matematyka* oraz *język obcy nowożytny*. Pamiętajmy, że egzaminy z tych przedmiotów służą do rozstrzygnięcia, czy maturzysta w ogóle nadaje się na studia. Niezdanie choćby jednego z egzaminów na poziomie podstawowym stanowi moralnie dobrze uzasadnioną podstawę do tego, by takiej osobie odmówić prawa ubiegania się o indeks szkoły wyższej. Warto też pamiętać, że jest to odmowa czasowa – do egzaminu maturalnego można przystępować wielokrotnie. Niestety, wielu maturzystów nadużywa tego rozwiązania i zgłasza się kolejny raz do egzaminu, ostatecznie do niego nie przystępując. Warto dodać, że każdy z tych trzech przedmiotów ma swoją wersję rozszerzoną, do której można przystąpić w części dodatkowej matury.

Potrzeba istnienia dwóch części egzaminu maturalnego była szeroko dyskutowana. O ich pozostawieniu przesądziła analiza celów każdej z tych części oraz świadomość ogromnej rozpiętości skali umiejętności absolwentów szkół średnich. Nie sposób zbudować dobrego arkusza egzaminacyjnego, który dałby się rozwiązać w ciągu około 3 godzin, i który z jednej strony mierzyłby wszystkie fundamentalne umiejętności z zakresu danego przedmiotu, a z drugiej strony byłby dostatecznie rozdzielczy w najwyższych rejestrach skali. Próba ułożenia takiego arkusza musiałaby się skończyć albo nadreprezentacją zadań złożonych i – w konsekwencji – niemożnością zdania matury przez duży odsetek rocznika, albo ich niedoreprezentacją i w efekcie pojawieniem się na jakimś wydziale uniwersytetu dwóch tysięcy kandydatów z wynikiem maksymalnym.

3.2. Obowiązek zdawania co najmniej jednego egzaminu pisemnego na poziomie rozszerzonym

Drugim ważnym rozwiązaniem, które pojawi się na maturze od roku 2015 dla licealistów, a od roku 2016 także dla uczniów techników jest to, że każdy maturzysta będzie miał obowiązek przystąpić do egzaminu z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego – a więc na poziomie rozszerzonym.

W swojej decyzji o wyborze, który to będzie przedmiot maturzysta nie jest ograniczony żadnymi dodatkowymi warunkami – decyzję tę podejmuje w szczególności niezależnie od tego, w jakich zajęciach rozszerzonych uczestniczył w liceum lub technikum.

Jest to naturalna konsekwencja umożliwienia każdemu uczniowi szkoły średniej uczestnictwa (przez dwa lata w liceum i przez 3 lata w technikum) w zajęciach na poziomie rozszerzonym. Ale jest powód jeszcze ważniejszy

z perspektywy szkoły wyższej. Wynik z tego egzaminu może stać się znacznie lepszym prognostykiem przyszłej kariery studenckiej maturzysty, niż sam wynik z egzaminów obowiązkowych. Dziś nie mamy w systemie rekrutacji takiego narzędzia – około 30% maturzystów nie wybiera ani jednego przedmiotu dodatkowego, nawet na poziomie podstawowym. Tymczasem informacja o tym, jak potencjalny student radzi sobie w zakresie umiejętności naprawdę złożonych jest absolutnie kluczowa przy ocenie jego szans powodzenia w murach uczelni.

Decyzja o wdrożeniu obowiązku zdawania egzaminu maturalnego z co najmniej jednego przedmiotu na poziomie rozszerzonym zapadła po serii debat w konsultacji ze środowiskiem akademickim. Propozycja wyjściowa Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich była dalej idąca. Polegała ona na zgrupowaniu przedmiotów maturalnych w dwóch „koszykach”, zawierających odpowiednio nauki podstawowe oraz uzupełniające. Według tej propozycji, w pierwszym koszyku miały się znaleźć następujące przedmioty:

język polski, historia, matematyka, fizyka, chemia, biologia, geografia.

Maturzysta miałby, zgodnie z tą propozycją, obowiązek zdawania matury z dwóch przedmiotów na poziomie rozszerzonym, w tym co najmniej jeden z przedmiotu z pierwszego koszyka.

Po dyskusji i dokładnej analizie uwarunkowań egzaminu maturalnego postanowiono o ograniczeniu wymagania tylko do jednego przedmiotu. Zdecydowała w tym przypadku analiza wymagań rekrutacyjnych szkół wyższych – na zdecydowanej większości kierunków studiów wymaga się obecnie egzaminu z co najwyżej jednego przedmiotu. Ponieważ wybory maturzystów są silnie zdeterminowane przez wymogi rekrutacyjne – przeanalizujemy tę sprawę w następnym rozdziale – wymóg dwóch egzaminów rozszerzonych mógłby się skończyć oddawaniem przez zdających czystych arkuszy egzaminacyjnych. Zapobieżenie temu poprzez ustanowienie progu zdawalności dla tego egzaminu nie jest możliwe, w świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawie niesławnej „amnestii maturalnej”. Trybunał orzekł, że próg, jaki zdający muszą pokonać by zdać maturę, powinien być taki sam dla wszystkich. W szczególności, nie można go pokonywać za pomocą różnych przedmiotów, gdyż zdający nie jest wtedy w stanie w pełni ocenić swoich szans, zanim nie porówna arkuszy egzaminacyjnych.

W tej sytuacji postulat tworzenia koszyków utracił sens, choć idea ta została przez MEN wykorzystana w rozporządzeniu o ramowych planach nauczania: uczeń, wybierając zajęcia na poziomie rozszerzonym, nie może pominąć

wszystkich przedmiotów ujętych w „pierwszym koszyku” (por. drugie wyróżnienie na str. 23).

Egzamin z co najmniej jednego przedmiotu na poziomie rozszerzonym stanie się więc faktem od roku 2016 dla wszystkich maturzystów. Ponadto każdy maturzysta zachowa dotychczasowe prawo do zdawania łącznie do sześciu przedmiotów dodatkowych. Ilu ich będzie? – to zależy w dużej mierze od wymogów rekrutacyjnych szkół wyższych.

3.3. Skrócenie listy przedmiotów do wyboru

Trzecią zmianą jest wyłączenie z puli przedmiotów do wyboru jednego przedmiotu, mianowicie *wiedzy o tańcu*.

Przedmiot ten jest odmienny od pozostałych w dwóch aspektach. Po pierwsze, ma zdecydowanie charakter unikatowy, tj. był wybierany przez (stosunkowo niewielką) grupę absolwentów jednego tylko typu szkół – średnich szkół baletowych. Bardzo podobny charakter mają egzaminy z przedmiotów zawodowych przeprowadzane w technikach obok egzaminu maturalnego. Po drugie – i to było decydujące – podstawa programowa kształcenia ogólnego nie zawiera wymagań z tego przedmiotu na poziomie rozszerzonym. Ponieważ od chwili wdrożenia reformy programowej jedynym dokumentem definiującym jednocześnie zarówno zawartość programów nauczania, jak i wymagania egzaminacyjne jest właśnie podstawa programowa kształcenia ogólnego, to zorganizowanie egzaminu maturalnego z przedmiotu i w zakresie, który nie jest opisany w podstawie nie jest możliwe.

Na początkowym etapie opracowywania reformy matury KRASP sugerował dalej idące ograniczenie listy przedmiotów, które można zdawać na maturze. Napotkało to jednakże na sprzeciw, także ze strony części środowiska akademickiego (przedstawiciele poszczególnych dyscyplin nauki energicznie optowali za „swoim” przedmiotem).

Część osób postrzega (niestety) obecność konkretnego przedmiotu na maturze jako źródło jego prestiżu. Trudno jednak zgodzić się z poglądem, że przedmiot maturalny jest ważniejszy od innych. Każdy przedmiot nauczany w szkole jest ważny; gdyby któryś był nieważny, to by go tam po prostu nie było.

3.4. Dodatkowa forma prezentowania wyników maturzysty

Ostatnia zmiana jest bardzo ważna z punktu widzenia procesu rekrutacji w uczelniach, gdyż dotyczy formy prezentowania wyników. System egzaminacyjny wzbogaci system komunikowania wyników matury o parametr od dawna

szeroko stosowany w świecie: w przypadku każdego egzaminu pisemnego wyliczy i umieści na świadectwie dojrzałości pozycję zdającego względem całej populacji maturzystów zdających dany przedmiot. Dokładniej, będzie wskazany odsetek osób, które wypadły tak samo lub słabiej od posiadacza świadectwa na danym egzaminie.

Ta nowa miara pozwoli uniknąć dylematu, przed jakim stawały komisje rekrutacyjne uczelni, które proponowały możliwość alternatywnego zgłaszania w procesie rekrutacji przedmiotów przez kandydatów na studia. Na przykład, w uczelniach ekonomicznych często bywała to para *geografia-historia*. Czasem okazywało się, że na egzaminie z *geografii* łatwiej można było uzyskać wysoki wynik na skali bezwzględnej, co stawiało w gorszej sytuacji rekrutacyjnej tych maturzystów, którzy zdecydowali się zdawać *historię*. Przy zastosowaniu skali centylowej problem znika. Jeśli z danego przedmiotu na egzaminie było bardzo trudno uzyskać dużo punktów, to kandydat na studia, któremu udało się uzyskać aż 75/100 punktów pokona prawdopodobnie prawie wszystkich konkurentów i znajdzie się w bardzo wysokim centylu. Uzyskujemy zatem za pomocą nowej skali porównywalność wyników z różnych przedmiotów.

Należy jednak pamiętać, że skala ta znajdzie pełne zastosowanie dopiero od roku 2016. Wtedy wszyscy zdający – zarówno absolwenci liceów, jak i techników – będą mieli wynik na świadectwie podany w ten sposób.

Istnieje techniczna możliwość wyliczenia skal centylowych dla egzaminów z lat poprzednich – wszystkie dane są w zasobach okręgowych komisji egzaminacyjnych. Oczywiście nie można skali centylowej nanieść na już wydane świadectwa dojrzałości, ale mogłyby być one dostępne dla szkół wyższych w systemie KREM, który dziś – dzięki uprzejmości systemu egzaminacyjnego – pozwala pobierać dane o wynikach maturzystów do systemów uczelnianych wprost z systemu informatycznego CKE/OKE. Warto o tej sprawie rozmyślać.

4. Jak uchwały rekrutacyjne kształtują egzamin maturalny?

Choć formę egzaminu maturalnego ustala rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, to przebieg jego części dodatkowej w dużym stopniu zależy od wyborów poszczególnych maturzystów. W efekcie, powstaje pewien – bardzo nierówny – rozkład preferencji egzaminacyjnych.

Wydawać by się mogło, że wybory te są odbiciem osobistych preferencji maturzystów, ich zainteresowań itp. W tym kontekście można by zastanawiać

się na przykład za pomocą jakich działań system szkolny mógłby zwiększać zainteresowanie polskich uczniów konkretnymi przedmiotami, np. *historią*.

To, że wybór przedmiotów maturalnych ma niewielki związek z osobistymi preferencjami maturzystów, znajduje pośrednie potwierdzenie w bieżącym roku szkolnym, gdy każdy uczeń drugiej klasy liceum wybierał od dwóch do czterech przedmiotów, których będzie się uczył w zwiększonej liczbie godzin przez następne dwa lata. Z danych, którymi dysponuje MEN, wynika, że rozkład uczniów pomiędzy poszczególne przedmioty jest w miarę równomierny.

Zdecydowanie inaczej wygląda sprawa z preferencjami egzaminacyjnymi. Poniższe zestawienie prezentuje częstości wybierania poszczególnych przedmiotów w roku 2011 (te dane zachowują się z roku na rok dość stabilnie):

Przedmiot maturalny	Odsetek zdających
Język obcy	20%
Matematyka	15%
Język polski	10%
Geografia	22,5%
Biologia	18,6%
Wiedza o społeczeństwie	17,1%
Chemia	10,5%
Fizyka	8,5%
Historia	6,6%
Historia sztuki	1,1%
Informatyka	0,9%
Filozofia	0,2% (522 osoby)
Historia muzyki	0,1% (421 osób)
Język łaciński	0,0..% (190 osób)
Wiedza o tańcu	0,0..% (58 osób)

Dlaczego przedmioty z ostatniej grupy są tak rzadko wybierane?

Wynika to z faktu, że przedmioty te praktycznie nie są w ogóle uwzględniane w uchwałach rekrutacyjnych szkół wyższych. Znaczący to tyle, że choć czasem pojawiają się jako przedmiot rekrutacyjny, to w takim przypadku zawsze kandydat może go zastąpić innym przedmiotem.

Co decyduje o tak dużym powodzeniu przedmiotów *geografia* oraz *wiedza o społeczeństwie*?

Odpowiedź na to pytanie wynika z reguł systemu rekrutacji. Matura z jednego z trzech przedmiotów: *historia*, *geografia*, *wiedza o społeczeństwie*

umożliwia wstęp aż na 33 kierunki studiów, na których studiuje łącznie 58% wszystkich studentów. Oto te kierunki studiów:

administracja	nauki o rodzinie
archeologia	pedagogika specjalna
bezpieczeństwo narodowe	pedagogika
bezpieczeństwo wewnętrzne	pielęgniarstwo
dziennikarstwo	politologia
ekonomia	polityka społeczna
etnologia	położnictwo
europistyka	praca socjalna
filozofia	prawo
geodezja i kartografia	psychologia
geografia	ratownictwo medyczne
geologia	socjologia
gospodarka przestrzenna	stosunki międzynarodowe
historia sztuki	turystyka i rekreacja
historia	zarządzanie
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	zdrowie publiczne
kulturoznawstwo	

Wskazane powyżej trzy przedmioty najczęściej występują w triadzie, czyli każdy może być zastąpiony przez inny. Ponieważ matura z *historii* uchodzi w tej triadzie za najtrudniejszą, cieszy się niewielką popularnością wśród maturzystów. (Zdarzają się niestety przypadki przyjmowania na kierunek historia kandydatów, którzy nie zdawali matury z *historii*.)

Dlaczego *biologia* cieszy się tak dużą popularnością?

Wynika to z faktu, że dzięki egzaminowi maturalnemu z *biologii* można ubiegać się o indeks aż na 36 kierunkach studiów, które obecnie studiuje 42% wszystkich studentów.

Oto te kierunki studiów:

analityka medyczna	ochrona środowiska
architektura krajobrazu	ogrodnictwo
biologia	pedagogika specjalna
biotechnologia	pedagogika
chemia	pielęgniarstwo
dietetyka	położnictwo

etnologia	praca socjalna
farmacja	psychologia
filozofia	ratownictwo medyczne
fizjoterapia	rolnictwo
geografia	rybactwo
geologia	techniki dentystyczne
informacja naukowa	technologia drewna
inżynieria chemiczna i procesowa	technologia żywności
inżynieria materiałowa	weterynaria
kierunek lekarski	zarządzanie
kierunek lekarsko-dentystyczny	zdrowie publiczne
leśnictwo	zootechnika

Jak wyglądają wymagania rekrutacyjne polskich uczelni?

Na ogólną liczbę 118 kierunków studiów (poza kierunkami unikatowymi), na 89 spośród tych kierunków rekrutujemy kandydatów tylko na podstawie wyników matury. Na pozostałych kierunkach studiów mamy dodatkowe sprawdziany umiejętności artystycznych, sprawnościowych itp.

Istotne jest to, że praktycznie zawsze w rekrutacji uwzględniane są przedmioty dodatkowe. Najczęściej uchwała rekrutacyjna wskazuje jeden przedmiot; czasem jest ich więcej. Bardzo często uchwała rekrutacyjna zawiera listę przedmiotów, spośród których maturzysta powinien wybrać jeden. Czasem na liście pojawia się do wyboru nawet 5-6 różnych przedmiotów. Praktycznie zawsze zdanie matury na poziomie rozszerzonym daje kandydatowi na studia lepszą lokatę na liście rankingowej niż osobie, która dysponuje tylko wynikiem na poziomie podstawowym. Jest to dobra okoliczność do tego, aby uchwały rekrutacyjne spożytkowały obowiązek zdawania co najmniej jednego przedmiotu na poziomie rozszerzonym.

Istnieją tylko dwa kierunki studiów, które w sposób kategoriyczny wymagają zdania trzech egzaminów dodatkowych. Są to kierunek lekarski oraz lekarsko-dentystyczny, a przedmiotami tymi są *biologia*, *chemia* i *fizyka*.

Na 40 kierunkach studiów wymagane jest zdanie matury z dwóch przedmiotów. Kierunki te, to:

administracja	gospodarka przestrzenna
analitka medyczna	górnictwo i geologia
astronomia	inżynieria bezpieczeństwa
automatyka i robotyka	inżynieria biomedyczna
bezpieczeństwo narodowe	inżynieria chemiczna i procesowa

bezpieczeństwo wewnętrzne	inżynieria materiałowa
biotechnologia	lotnictwo i kosmonautyka
budownictwo	mechanika i budowa maszyn
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	mechatronika
edukacja techniczno-informatyczna	metalurgia
elektronika i telekomunikacja	nawigacja
elektrotechnika	ochrona środowiska
energetyka	papiernictwo i poligrafia
farmacja	politologia
filologia	prawo
fizjoterapia	techniki dentystyczne
fizyka techniczna	technologia chemiczna
fizyka	transport
geodezja i kartografia	turystyka i rekreacja
geografia	weterynaria

Przedmioty wymagane w rekrutacji na te kierunki mieszczą się na następującej liście:

język polski, język obcy, matematyka, historia, biologia, chemia, fizyka, geografia.

Warto zauważyć, że są to przedmioty zaproponowane przez KRASP do „pierwszego koszyka”. W dzisiejszym stanie prawnym każdy uczeń musi uczyć się na poziomie rozszerzonym co najmniej jednego z tych przedmiotów. Wydaje się, że od roku 2016 wymóg, by każdy kandydat na studia przedstawił wynik egzaminu z jednego z tych przedmiotów na poziomie rozszerzonym nie wywołałby żadnych perturbacji rekrutacyjnych.

Wyniki matury z dokładnie jednego przedmiotu wystarczają, by dostać się na 46 kierunków studiów. Są to następujące kierunki:

archeologia	nauki o rodzinie
architektura krajobrazu	oceanografia
biologia	oceanotechnika
chemia	ogrodnictwo
dietetyka	pedagogika specjalna
ekonomia	pedagogika
etnologia	pielęgniarstwo
europistyka	polityka społeczna
filologia polska	położnictwo

filozofia	praca socjalna
finanse i rachunkowość	psychologia
geologia	ratownictwo medyczne
historia sztuki	rolnictwo
historia	rybactwo
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	socjologia
informatyka i ekonometria	stosunki międzynarodowe
informatyka	technologia żywności i żywienie człowieka
inżynieria środowiska	technika rolnicza i leśna
kulturoznawstwo	technologia drewna
leśnictwo	towaroznawstwo
logistyka	zarządzanie i inżynieria produkcji
matematyka	zdrowie publiczne
muzykologia	zootechnika

Na tej liście znajdują się zarówno interdyscyplinarne kierunki studiów, jak też takie, które są związane z jedną dyscypliną naukową.

Pojawia się czasem zarzut, że dokonywanie wyborów przedmiotów na poziomie rozszerzonym w zreformowanym liceum przez 16-letnich uczniów zbyt wcześnie stawia ich w obliczu podjęcia istotnej decyzji przesądzającej o ich dalszej drodze życiowej. Argument ten należy odrzucić, z dwóch powodów.

Pierwszy jest taki, że osoby formułujące powyższy zarzut nie uwzględniają całej populacji uczniów. Trzeba pamiętać, że z rzeszy około 400 tysięcy młodych ludzi w każdym roczniku tylko około połowa wybiera naukę w liceum ogólnokształcącym. Pozostali decydują się na kontynuowanie nauki w technikum lub w zasadniczej szkole zawodowej, już w wieku 15 lat dokonując wyboru swojego potencjalnego zawodu: mechanika, kucharza lub księgowej. W czasach 7-klasowej szkoły podstawowej ta decyzja dotyczyła już uczniów 14-letnich.

Drugim powodem, dla którego nie warto bić na alarm jest dostrzeżenie, jak szerokie możliwości wyboru dalszej edukacji dają najbardziej typowe wybory par przedmiotów maturalnych.

Wybór *matematyki* oraz *fizyki* umożliwia ubieganie się o indeks na 61 poniższych kierunkach studiów:

architektura krajobrazu	lotnictwo i kosmonautyka
astronomia	matematyka
automatyka i robotyka	mechanika i budowa maszyn

budownictwo	mechatronika
chemia	metalurgia
edukacja techniczno-informatyczna	nawigacja
ekonomia	oceanografia
elektronika i telekomunikacja	oceanotechnika
elektrotechnika	ochrona środowiska
energetyka	ogrodnictwo
etnologia	papiernictwo i poligrafia
europaistyka	pielęgniarstwo
filozofia	położnictwo
finanse i rachunkowość	praca socjalna
fizjoterapia	psychologia
fizyka	ratownictwo medyczne
fizyka techniczna	rolnictwo
geodezja i kartografia	rybactwo
geologia	socjologia
gospodarka przestrzenna	technika rolnicza i leśna
górnictwo i geologia	techniki dentystyczne
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	technologia chemiczna
informatyka	technologia drewna
informatyka i ekonometria	technologia żywności i żywienie człowieka
inżynieria bezpieczeństwa	towaroznawstwo
inżynieria biomedyczna	transport
inżynieria chemiczna i procesowa	zarządzanie i inżynieria produkcji
inżynieria materiałowa	zarządzanie
inżynieria środowiska	zdrowie publiczne
leśnictwo	zootechnika
logistyka	

Z kolei zdanie egzaminów maturalnych z *matematyki* i *chemii* pozwala na wstęp na 40 kierunków studiów:

architektura krajobrazu	ochrona środowiska
automatyka i robotyka	ogrodnictwo
chemia	papiernictwo i poligrafia
ekonomia	pielęgniarstwo

etnologia	położnictwo
filozofia	praca socjalna
finanse i rachunkowość	psychologia
fizyka	ratownictwo medyczne
geologia	rolnictwo
informatyka	rybactwo
informatyka i ekonometria	socjologia
inżynieria chemiczna i procesowa	technika rolnicza i leśna
inżynieria materiałowa	technologia chemiczna
inżynieria środowiska	technologia drewna
leśnictwo	technologia żywności i żywienie człowieka
logistyka	towaroznawstwo
matematyka	zarządzanie i inżynieria produkcji
nawigacja	zarządzanie
oceanografia	zdrowie publiczne
oceanotechnika	zootechnika

Absolwent legitymujący się zdany egzaminem maturalnym z *biologii* i *chemii* może ubiegać się o podjęcie studiów na 30 kierunkach:

analityka medyczna	położnictwo
architektura krajobrazu	praca socjalna
biotechnologia	psychologia
chemia	ratownictwo medyczne
dietetyka	rolnictwo
etnologia	rybactwo
farmacja	technika rolnicza i leśna
filozofia	technologia drewna
geologia	technologia żywności
informacja naukowa	towaroznawstwo
leśnictwo	weterynaria
ogrodnictwo	zarządzanie i inżynieria produkcji
pedagogika	zarządzanie
pedagogika specjalna	zdrowie publiczne
pielęgniarstwo	zootechnika

Zdanie egzaminów maturalnych z przedmiotów *historia* oraz *wiedza o społeczeństwie* daje wstęp na 27 kierunków studiów:

administracja	pielęgniarstwo
analitka medyczna	politologia
bezpieczeństwo narodowe	polityka społeczna
bezpieczeństwo wewnętrzne	położnictwo
etnologia	praca socjalna
europaistyka	prawo
filozofia	psychologia
historia	ratownictwo medyczne
historia sztuki	rybactwo
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	socjologia
kulturoznawstwo	stosunki międzynarodowe
nauki o rodzinie	zarządzanie
pedagogika	zdrowie publiczne
pedagogika specjalna	

W końcu, zdanie na maturze egzaminów z *języka polskiego* i *historii* daje wstęp na 24 kierunki studiów:

administracja	pedagogika
archeologia	pedagogika specjalna
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	pielęgniarstwo
etnologia	polityka społeczna
europaistyka	położnictwo
filologia polska	praca socjalna
filozofia	prawo
historia	psychologia
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	rybactwo
kulturoznawstwo	socjologia
muzykologia	stosunki międzynarodowe
nauki o rodzinie	zdrowie publiczne

IV. Podsumowanie

Co roku do końca maja uczelnie mają obowiązek sprecyzować swoje wymagania rekrutacyjne nie na najbliższy, lecz na następny rok akademicki, a zatem na 14 miesięcy przed terminem rekrutacji. Uchwały te, zgodnie z ustawą *Prawo o szkolnictwie wyższym*, mają charakter ostateczny. Jediną modyfikacją, którą dopuszcza ustawa jest sytuacja pojawienia się w międzyczasie nowego kierunku studiów, dla którego należy określić warunki rekrutacji. Nie są natomiast zgodne z prawem jakiekolwiek modyfikacje wymagań w stosunku do istniejących kierunków studiów, dokonywane po ustawowym terminie przyjęcia uchwały rekrutacyjnej.

Kategoryczność tych rozstrzygnięć, jak też wymagane duże wyprzedzenie w czasie są spowodowane potrzebą dostarczenia stabilnej informacji kandydatom na studia, którzy na tej podstawie planują swój egzamin maturalny. Uczniowie szkół średnich już na początku ostatniej klasy, czyli we wrześniu roku poprzedzającego ich maturę, składają pierwsze deklaracje co do przedmiotów, które decydują się zdawać w maju następnego roku.

Nałożenie na maturzystów obowiązku zdawania jeszcze jednego egzaminu – i to na poziomie rozszerzonym – jest decyzją, która przyniesie pozytywne skutki dla szkół wyższych. Będą one tym lepsze, im lepiej będziemy potrafili tę okoliczność wykorzystać.

Wydaje się oczywiste, że uczeń, który dłużej się przygotowywał, a następnie zdawał egzamin sprawdzający jego umiejętności złożone jest lepiej przygotowany do podjęcia studiów niż abiturient, który nie poniósł tego nakładu pracy. Jeszcze lepiej przygotowany będzie ten, kto podobny wysiłek włożył w przygotowanie się do dwóch lub trzech przedmiotów zdawanych na poziomie rozszerzonym.

Jest jasne, że aby uczeń podjął taki wysiłek, musi widzieć sens swojego działania, a więc na początek – mieć pewność, że ten wysiłek jest komuś potrzebny. Jedynym arbitrem w tej sprawie pozostają szkoły wyższe, przedstawiające swoje poglądy w tej sprawie w formie uchwał rekrutacyjnych.

Nawet pobieżny przegląd aktualnych uchwał rekrutacyjnych pokazuje, że nasze szkoły wyższe zachowują w sprawach stawianych wymagań dużą wstrzeżliwość. Wynika to zapewne z obawy, że zbyt wysokie wymagania rekrutacyjne spowodują, że abiturient skieruje swoje kroki tam, gdzie wymagania rekrutacyjne będą niższe. W pełni rozumiejąc te obawy, trudno jednak nie dostrzec negatywnych skutków takiej polityki.

W skrajnych przypadkach w uchwałach rekrutacyjnych, zwłaszcza na studia niestacjonarne, odnajdujemy wymagania zapisane w postaci: „zdana matura, przyjęcia – w kolejności zgłoszeń”. Niekiedy zdarza się, że wymagania rekrutacyjne nie odnoszą się do ważnej części wyniku maturalnego. Na przykład zdarza się, że na studia pedagogiczne, na kierunku nauczanie początkowe, rekrutuje się studentów tylko na podstawie wyniku z matury z *języka polskiego*, choć od 2010 roku każdy abiturient ma też na świadectwie maturalnym odnotowany wynik z *matematyki* (na poziomie podstawowym). Czyni się tak przy pełnej świadomości, że absolwenci tego kierunku będą pierwszymi nauczycielami *matematyki* najmłodszych uczniów.

Bardzo liberalne wymagania rekrutacyjne idą często w zapomnienie tuż po immatrykulacji. Na wielu wydziałach naszych uczelni zajęcia prowadzone są tak, jakby wszyscy przyjęci studenci mieli za sobą nieźle zdaną maturę ze wszystkich potrzebnych przedmiotów i to na poziomie rozszerzonym. Prowadzi to do frustracji studentów pierwszego roku, którzy weszli w mury uczelni z wiarą w racjonalność działania jej władz: skoro przyjęto mnie z takim wynikiem, jaki mam na maturze, to widocznie istnieje możliwość takiego poprowadzenia procesu kształcenia, bym miał(a) szansę studiować... W efekcie obserwujemy często na pierwszym roku studiów większy odpływ studentów jeszcze w trakcie trwania semestru, niż na skutek niezdania egzaminów w zamykającej go sesji.

Musimy się pogodzić z tym, że jeśli czegoś potrzebnego z zakresu szkoły średniej nie będziemy wymagać na progu uczelni, to będziemy potem musieli tego nauczyć studentów w trakcie studiów. Badania prowadzone w niektórych szkołach wyższych, porównujące wyniki uzyskiwane na koniec pierwszego roku studiów z wynikiem matury, potwierdzają silną korelację tych wyników. W szczególności, studenci, którzy zdawali maturę na poziomie rozszerzonym wypadają statystycznie istotnie lepiej niż ci, których przyjęliśmy na podstawie tylko obowiązkowej części matury.

Zapewne rozwiązanie dylematu łagodzenia warunków rekrutacyjnych i w efekcie przyjmowania na studia słabszych kandydatów niż byśmy sobie życzyli nie jest możliwe w skali pojedynczych wydziałów lub nawet uczelni. Jest to jednak z pewnością problem, który nasze środowisko akademickie jest w stanie rozwiązać.

Polscy uczniowie są w stanie nauczyć się bardzo wiele, jeśli jasno wskażemy im cel ich pracy. Tam, gdzie wymagania są wysokie, starają się je spełnić. Tam, gdzie wymagania są niskie, zaczyna działać znana z fizyki zasada najmniejszego działania.

W wyniku reformy, szkoły wyższe otrzymują:

- pewność, że każdy zdający będzie miał zweryfikowaną wiedzę oraz umiejętności w zakresie zaawansowanym z co najmniej jednego przedmiotu,
- skalę centylową, która pozwala wygodnie łączyć wyniki z różnych przedmiotów oraz ukazuje prawdziwą wartość wyniku kandydata na tle wszystkich zdających.

W roku 2015 te dwie możliwości dotyczyć będą tylko maturzystów, którzy ukończyli liceum ogólnokształcące. Od roku 2016 tak opisani będą już wszyscy maturzyści z ostatniego rocznika.

Mamy zatem rok na przemyślenie, jak wspólnie rozwiązać zarysowany wyżej dylemat, a także sformułować nasze uchwały rekrutacyjne tak, by maturzyści byli przekonani, że uzyskanie jak najlepszego wyniku na trudnym egzaminie w zakresie rozszerzonym jest niezbędne, by zapewnić sobie miejsce na studiach.

Dokument nr 11/II
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 9 stycznia 2000 r.
w sprawie zasad i trybu prac KRASP nad nową formą egzaminów
maturalnych i zasadami uznawania wyników tych egzaminów
podczas rekrutacji na studia wyższe**

W związku z przedstawioną przez Ministra Edukacji Narodowej propozycją udziału KRASP w pracach nad nową formą egzaminów maturalnych i zasadami uznawania wyników tych egzaminów podczas rekrutacji na studia wyższe, Prezydium KRASP uznaje projekt za istotny i upoważnia Komisję ds. Integracji, Partnerstwa i Standardów Akademickich, działającą pod przewodnictwem prof. A. Mulaka, do współdziałania – w imieniu KRASP – z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Centralną Komisją Egzaminacyjną w procesie przygotowywania projektów odpowiednich aktów prawnych i innych dokumentów. Komisja może wyodrębnić zespoły robocze, powierzając im konkretne zadania związane z realizacją tego przedsięwzięcia.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

Dokument nr 34/II
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z dnia 30 września 2000 r.
w sprawie porozumienia między KRASP i Ministrem Edukacji
Narodowej dotyczącego nowej formuły egzaminów maturalnych**

Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich upoważnia Przewodniczącego KRASP do podpisania porozumienia między KRASP i Ministrem Edukacji Narodowej dotyczącego nowej formuły egzaminów maturalnych. Porozumienie to jest załącznikiem do niniejszej uchwały.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

**Porozumienie
między Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich
a Ministrem Edukacji Narodowej
z dnia 30 września 2000 r.**

Strony postanawiają, co następuje:

- przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich będą uczestniczyli w procesie ustalania podstaw programowych i standardów wymagań egzaminacyjnych,
- szkoły wyższe podejmą starania, by w najszerszym możliwie zakresie uznać w postępowaniu rekrutacyjnym wyniki uzyskane przez kandydata na studia na egzaminie maturalnym.

Strony zgodnie stwierdzają, że za tymi działaniami przemawiają ważne względy:

- zachowanie spójności systemu edukacji, gdyż w ten sposób uzyskuje się konsekwentnie zamianę egzaminu wstępnego na egzamin końcowy przeprowadzany na każdym poprzednim etapie kształcenia,
- racjonalizacja wysiłku młodzieży zdającej maturę,
- racjonalizacja procesu rekrutacji na wyższych uczelniach.

Realizacja powyższych celów wymaga przyjęcia następujących ustaleń:

1. Ustala się zasadę szerokiego uczestnictwa przedstawicieli KRASP w procesie ustalania podstaw programowych i standardów nauczania oraz egzaminowania w szkolnictwie ponadgimnazjalnym.
2. Licencjonowani przedstawiciele uczelni biorą bezpośredni udział w egzaminie maturalnym, w szczególności mają wpływ na dobór tematów egzaminacyjnych.
3. Uczelnie z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym ogłaszają listę dodatkowych przedmiotów wymaganych w ramach egzaminu maturalnego na poszczególnych kierunkach studiów.
4. Uczelnie rekrutujące na kierunki wymagające specjalnych uzdolnień kandydata przeprowadzają odpowiednie sprawdziany.
5. Uczelnie mogą w szczególnych przypadkach wprowadzić w procesie rekrutacji dodatkowe sprawdziany, pod warunkiem że nie wykraczają one poza program szkół ponadgimnazjalnych i nie powtarzają one egzaminu maturalnego.
6. Ustalenia zawarte w niniejszym Porozumieniu stosowane będą od roku akademickiego 2002/2003. Kandydaci, którzy z uzasadnionych powodów starać się będą o przyjęcie na studia w innym trybie niż przewidziany przez „maturę 2002”, będą podlegać rekrutacji na zasadach i w trybie określonym przez senaty uczelni.
7. W celu umożliwienia prawidłowego przebiegu rekrutacji na uczelnie wyższe Centralna Komisja Egzaminacyjna zostanie zobowiązana do przeprowadzania egzaminu maturalnego i ogłoszenia jego wyników w nieprzekraczalnym terminie do 30 czerwca każdego roku.
8. Przewiduje się monitorowanie procesu realizacji Porozumienia oraz okresową ocenę wyników przez obie Strony Porozumienia. Realizacja punktu 5 podlega kontroli Ministra Edukacji Narodowej w trybie nadzoru.
9. Porozumienie wchodzi w życie na danej uczelni po ratyfikowaniu przez Senat tej uczelni. Zaleca się, aby Porozumienie zostało przyjęte przez uczelnie w całości już od roku akademickiego 2002/2003. W przypadku konieczności wprowadzenia okresu przejściowego, zaleca się by nie przekroczył on roku akademickiego 2005/2006.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

Minister Edukacji Narodowej
prof. dr hab. Edmund Wittbrodt

Dokument nr 54/II
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z dnia 7 czerwca 2001 r.
w sprawie wykorzystania wyników „nowej matury”
w postępowaniu rekrutacyjnym**

Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich wyraża podziękowanie Komisji ds. Integracji, Partnerstwa i Standardów Akademickich za działania prowadzone na rzecz realizacji Porozumienia pomiędzy KRASP i Ministrem Edukacji Narodowej w sprawie „matury 2002”, podpisanego 30 września 2000 r.

Wobec deklaracji Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Centralnej Komisji Egzaminacyjnej o właściwym przebiegu przygotowań do wprowadzenia „nowej matury” w roku 2002, uczelnie akademickie przygotowują się do przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego w oparciu o wyniki „nowej matury”, zgodnie z treścią Porozumienia i decyzjami senatów uczelni.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

Dokument nr 49/III
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z dnia 30 stycznia 2004 r.
w sprawie polityki edukacyjnej w Polsce**

Wobec bliskiej perspektywy wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) widzi potrzebę nadania najwyższej rangi sprawom edukacji w Polsce i stworzenia wieloletniej strategii rozwoju szkolnictwa, która – uwolniona od bieżącej polityki – pozwoli mu stawić czoła wyzwaniom XXI wieku. Jest to niezbędne w obliczu czekającej nas wkrótce rywalizacji z krajami wysoko rozwiniętymi, posiadającymi dobrze funkcjonujące systemy szkolnictwa – od podstawowego po wyższe.

Zgromadzenie, nawiązując do swojej uchwały z dnia 6 maja 2000 r., apeluje do Ministra Edukacji Narodowej i Sportu o powołanie do życia Rady Edukacji Narodowej lub instytucji o podobnej nazwie, która – obejmując swymi zadaniami cały obszar edukacji narodowej, od szkolnictwa podstawowego po wyższe – stałaby się ważnym dla władz RP organem doradczym, a jednocześnie mogłaby stworzyć wizję rozwoju systemu edukacji na okres co najmniej najbliższych 15-20 lat, która zostałaby poddana publicznej debacie. Rada winna przynajmniej w części pochodzić z wyboru, a jej działaniom powinna przyświecać tradycja powołanej do życia przed 230 laty Komisji Edukacji Narodowej.

W ostatnich kilkunastu latach dokonano dużego wysiłku w dziedzinie uregulowania spraw edukacji w Polsce. Wiele jednak do zrobienia zostało w dziedzinie kształcenia nauczycieli, a w szczególności ich przygotowania do nauczania dwóch lub większej liczby przedmiotów oraz do efektywnego wykorzystywania w procesie nauczania nowoczesnych technik informacyjnych. Dlatego w przyszłej strategii rozwoju szkolnictwa polskiego sprawa właściwego kształcenia nauczycieli musi zająć należne jej miejsce.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Franciszek Ziejka

Dokument nr 57/III
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Prezydium KRASP
z dnia 15 kwietnia 2004 r.
w sprawie przyjmowania na studia absolwentów liceów
posiadających międzynarodową maturę IB**

W związku z wprowadzeniem w 2005 r. „nowej matury” Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) sugeruje uczelniom członkowskim możliwość przyjmowania absolwentów z maturą międzynarodową IB na podstawie liczby punktów osiągniętych z wymaganych przedmiotów, przeliczanych proporcjonalnie ze skali ocen matury międzynarodowej (poziom podstawowy 2-7, poziom rozszerzony 0-7) na skalę ocen nowej matury (poziom podstawowy 30-100, poziom rozszerzony 0-100).

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Franciszek Ziejka

Dokument nr 68/III
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 18 listopada 2004 r.
w sprawie przejrzystości procedur rekrutacji na studia**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) – w związku z kontrowersjami wokół rekrutacji na Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego – zwraca się do rektorów uczelni członkowskich KRASP o dokonanie przeglądu zasad i trybu rekrutacji na studia w kierowanych przez siebie uczelniach.

Procedury rekrutacji powinny być w pełni przejrzyste, a listy wszystkich przyjętych na studia kandydatów powinny być jawne i zawierać wyniki punktowe osiągnięte przez nich podczas postępowania kwalifikacyjnego. W przypadku przyjęcia kandydata w wyniku złożonego przez niego odwołania powinien być dodatkowo jasno i precyzyjnie określony powód zmiany pierwotnej decyzji rekrutacyjnej.

W zdecydowanej większości uczelni nie istnieją tzw. miejsca rektorskie. Tam, gdzie one jeszcze istnieją, należy bezwzględnie z nich zrezygnować. Jedynym kryterium decydującym o przyjęciu na studia powinna być liczba punktów osiągnięta przez kandydata podczas postępowania kwalifikacyjnego, wyznaczona na podstawie wyników egzaminu maturalnego oraz – tam, gdzie jest to uzasadnione – egzaminu lub innego sprawdzianu zorganizowanego przez uczelnię.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Franciszek Ziejka

Dokument nr 4/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 4 września 2005 r.
w sprawie rekrutacji na studia w roku akademickim 2006/07**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zwraca się do rektorów uczelni członkowskich KRASP z apelem o zorganizowanie przyszłorocznej rekrutacji na studia tak, aby została ona zakończona najpóźniej 31 lipca 2006 r.

Jednocześnie Prezydium KRASP apeluje do uczelni członkowskich o reasumpcję uchwał senatów dotyczących rekrutacji w roku akademickim 2006/07 oraz przekazanie decyzji w tej sprawie do Ministerstwa Edukacji Narodowej do końca listopada br. Zmiany treści uchwał powinny uwzględnić doświadczenia wynikające z przebiegu tegorocznej akcji rekrutacyjnej oraz regulacje zawarte w nowej ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym*.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 12/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z dnia 14 listopada 2005 r.
w sprawie egzaminu maturalnego z matematyki**

Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zwraca się do Ministra Edukacji i Nauki z wnioskiem o przywrócenie matematyki (na poziomie podstawowym) jako obowiązkowego przedmiotu na egzaminie maturalnym. KRASP, w nawiązaniu do treści swoich wcześniejszych dokumentów, popiera w ten sposób uchwały senatów wielu uczelni, stanowisko Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, wyrażone w dokumentach z dnia 15 listopada 2001 r. oraz 17 kwietnia 2003 r., stanowisko Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Matematycznego z dnia 5 września 2005 r. oraz stanowisko innych gremiów występujących z podobnymi postulatami.

Wykształcenie matematyczne jest jednym z podstawowych elementów szeroko pojętej kultury, a rozpowszechnienie technik informacyjnych we wszystkich dziedzinach życia czyni – ukształtowaną przez nauczanie matematyki – umiejętność abstrakcyjnego i logicznego myślenia niezbędnym warunkiem sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 18/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 24 marca 2006 r.
w sprawie doskonalenia formuły egzaminów maturalnych
oraz systemu rekrutacji na studia**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zwraca się do Ministra Edukacji i Nauki o podjęcie debaty z udziałem wszystkich zainteresowanych stron, a w szczególności instytucji i organizacji oświatowych oraz reprezentujących szkolnictwo wyższe, nad listą przedmiotów obowiązkowo zdawanych na egzaminie maturalnym, określonych w *Rozporządzeniu w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*.

Zmodyfikowana lista przedmiotów obowiązkowo zdawanych przez każdego z maturzystów w połączeniu, z odpowiednio sformułowanymi zasadami rekrutacji na studia stworzyłoby absolwentom szkół ponadgimnazjalnych znacznie większe możliwości wyboru kierunków studiów niż to ma miejsce obecnie, co w szczególności:

- wyeliminowałoby konieczność zbyt wczesnego (już w klasie przedmaturalnej) podejmowania decyzji dotyczącej wyboru kierunku lub grupy kierunków studiów;
- w przypadku rekrutacji prowadzonej ‘na uczelni’ (a nie na poszczególne kierunki studiów) umożliwiłoby podjęcie dojrzałej decyzji o wyborze kierunku studiów po zapoznaniu się – już w trakcie studiów na pierwszym roku – ze specyfiką poszczególnych kierunków studiów prowadzonych przez uczelnię;
- ułatwiłoby – w przypadku niepowodzenia podczas rekrutacji na wybrany kierunek studiów lub zmiany zainteresowań – ubieganie się o przyjęcie na inny kierunek studiów w tym samym roku lub w latach następnych.

Jednocześnie – w związku z treścią art. 8 ust. 2 *Prawa o szkolnictwie wyższym* – Prezydium KRASP zwraca się do rektorów uczelni członkowskich o stwarzanie możliwości rekrutowania kandydatów na uczelnię (lub grupę kierunków), a nie na poszczególne kierunki studiów.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 19/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 24 marca 2006 r.
w sprawie prac nad standardami kształcenia**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich popiera ewolucyjne wprowadzanie nowego podejścia do standardów kształcenia w duchu przepisów ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, zgodnie z postulatami przedstawionymi w raporcie z dnia 18 października 2005 r. *Nowe podejście do standardów kształcenia oraz wynikające z tego założenia dotyczące treści rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego*, opracowanym w Instytucie Społeczeństwa Wiedzy przy wsparciu Fundacji Rektorów Polskich, oraz w dokumencie *Stan prac, zasady i tryb postępowania nad przygotowaniem standardów kształcenia w Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego*, przyjętym na posiedzeniu plenarnym RGSzW w dniu 16 lutego 2006 r.

Prezydium KRASP podkreśla potrzebę bardziej szczegółowego informowania społeczności akademickich uczelni o działaniach w tym zakresie. W związku z tym Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych KRASP wspólnie z Fundacją Rektorów Polskich przygotowuje i udostępni uczelniom członkowskim publikację poświęconą nowemu podejściu do standardów kształcenia.

Proces ewolucji standardów kształcenia musi być powiązany z procesem tworzenia w naszym kraju Ramowej Struktury Kwalifikacji, zgodnej z przyjętymi przez ministrów w Bergen w maju 2005 r. ustaleniami dotyczącymi struktury europejskiej (*European Qualification Framework*). W związku z tym Prezydium KRASP zwraca się do Ministra Edukacji i Nauki o podjęcie prac zmierzających do stworzenia w jak najkrótszym czasie Ramowej Struktury Kwalifikacji, deklarując jednocześnie gotowość współdziałania w tym zakresie.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 24/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 24 marca 2006 r.
w sprawie wspierania edukacji technicznej**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, nawiązując do sformułowanego przez Zgromadzenie Plenarne KRASP w Deklaracji Warszawskiej z 7 czerwca 2001 r. postulatu wyrównywania szans edukacyjnych, dostrzega potrzebę podjęcia także innych działań zmierzających do lepszego dostosowania systemu edukacji do potrzeb kształtującego się społeczeństwa wiedzy.

Szczególne znaczenie miałyby zwłaszcza kierowanie zwiększonych środków, np. ze specjalnego utworzonego w tym celu funduszu, na wspieranie nauczania w zakresie nauk ścisłych i technicznych, a w szczególności na wyposażanie laboratoriów w szkołach i uczelniach, a także stypendia dla młodzieży kształcącej się w obszarze nauk ścisłych i technicznych.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 32/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Prezydium KRASP
z dnia 28 września 2006 r.
w sprawie zmian dotyczących egzaminu maturalnego**

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) – żywo i z zainteresowaniem integralnością, spójnością i ciągłością systemu edukacji narodowej – na zaproszenie kolejnych ministrów, wspólnie z Centralną Komisją Egzaminacyjną (CKE), uczestniczyła od początku w pracach nad nową maturą, mających na celu stworzenie właściwych warunków do wykorzystania wyników matury przy rekrutacji na studia. W naszym przekonaniu warunki takie zostały wypracowane i wdrożone w 2004 r.

Prezydium KRASP z najwyższym zaniepokojeniem przyjmuje podjęte w ostatnich miesiącach decyzje Ministra Edukacji Narodowej, obniżające rangę egzaminu maturalnego, w pełni popierając tym samym stanowisko Przewodniczącego KRASP w tej sprawie. Prezydium stwierdza, że w działaniach swych Minister Edukacji Narodowej nie respektuje stanowiska rektorów skupionych w KRASP, dotyczącego jakości egzaminu maturalnego, który to egzamin jest dziś podstawą rekrutacji na studia.

Rektorzy oczekują od Ministra Edukacji Narodowej zachowania zgodności jego działań z ustaleniami zaakceptowanymi wcześniej przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i przyjętymi przez środowisko akademickie.

Rektorzy domagają się od Ministra Edukacji Narodowej przywrócenia zasady partnerstwa z KRASP w pracach nad nową maturą, wyrażającego się przede wszystkim w:

- konsultowaniu przygotowywanych rozporządzeń ministerialnych już we wczesnej fazie prac CKE,
- niewnoszeniu zmian w regułach nowej matury, które zaburzają obiektywny charakter kryteriów rekrutacyjnych na uczelnie.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 61/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Prezydium KRASP
z dnia 18 stycznia 2008 r.
w sprawie rekrutacji na studia laureatów olimpiad i konkursów**

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) uważa za uzasadnioną modyfikację regulacji prawnych dotyczących przyjmowania na studia w uczelni publicznej laureatów olimpiad (*Prawo o Szkolnictwie Wyższym*, art. 169, ust. 6), tak aby umożliwić uczelniom przyjmowanie na studia, zgodnie z zasadami ustalonymi przez senat, także laureatów konkursów i ew. innych form współzawodnictwa, wymagających wykazania wiedzy i umiejętności istotnych z punktu widzenia kształcenia na poziomie wyższym.

Przyjmowane poza procedurą klasyfikacyjną lub uznawanie maksymalnej liczby punktów za przedmiot laureatom i finalistom konkursów, które nie mają w nazwie słowa „olimpiada” – zarówno ogólnopolskich, np. Konkurs Prac Młodych Naukowców Unii Europejskiej, Turniej Młodych Fizyków, Turniej Młodych Mistrzów Techniki, jak i lokalnych, których poziom jest uznany przez władze uczelni za wystarczający – zwiększyłyby zainteresowanie udziałem w tego typu konkursach, odgrywających ważną rolę w samokształceniu przyszłych kandydatów na studia.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Dokument nr 19/V
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 5 czerwca 2009 r.
w sprawie organizacji i finansowania
ogólnopolskich olimpiad uczniowskich**

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich zwraca się do Ministra Edukacji Narodowej o podjęcie działań zmierzających do zapewnienia ciągłości i stabilnych warunków funkcjonowania ogólnopolskich olimpiad uczniowskich.

Od roku 2002 finansowanie olimpiad odbywa się na podstawie rocznych, niedających pewności kontynuacji, umów zawieranych przez organizatorów z Ministerstwem Edukacji Narodowej. Najnowsze zasady organizowania i finansowania tych przedsięwzięć, wynikające z ogłoszonego przez Ministra w maju br. otwartego konkursu ofert na *Organizację i przeprowadzenie ogólnopolskich olimpiad ogólnokształcących w roku szkolnym 2009/2010*, nie uwzględniają wszystkich kosztów ponoszonych przy organizacji olimpiad i nie gwarantują ciągłości instytucjonalnej w ich funkcjonowaniu.

Wbrew licznym obietnicom ustabilizowania tego ważnego segmentu polskiej edukacji wprowadzane zmiany w znacznym stopniu utrudniają prowadzenie olimpiad. Może to skutkować zaprzepaszczeniem dotychczasowego dorobku i tradycji, których istotnym elementem jest spójna, konsekwentnie rozwijana koncepcja merytoryczna, ciągłość działania oraz współpraca osób związanych zawodowo z różnymi podmiotami prawnymi. Harmonizowanie zasad organizacji i finansowania olimpiad uczniowskich z rozwiązaniami obowiązującymi w ich otoczeniu systemowym nie powinno odbywać się kosztem utraty wypracowywanych latami wartości i dorobku potwierdzonego osiągnięciami polskich reprezentantów w olimpiadach międzynarodowych oraz szerokim zasięgiem ruchu szkolnych olimpiad, kompensującym negatywne strony zunifikowanych egzaminów państwowych.

Przewodnicząca KRASP
prof. dr hab. Katarzyna Chałasińska-Macukow

Dokument nr 50/V
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
**Uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z dnia 6 maja 2011 r.
w sprawie nowych zasad egzaminu maturalnego**

Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich ze zrozumieniem przyjmuje działania Ministerstwa Edukacji Narodowej, zmierzające do doskonalenia formuły egzaminów maturalnych, a zwłaszcza sposób przygotowania projektu zmian, oparty na ścisłym współdziałaniu ze środowiskiem akademickim.

Zgromadzenie popiera następujące zasady przeprowadzania egzaminu maturalnego począwszy od roku szkolnego 2014/15:

1. Część obowiązkowa pozostanie bez zmian.
2. W części do wyboru nastąpią dwie zmiany:
 - wybrane przedmioty będzie można zdawać tylko na poziomie rozszerzonym,
 - zdający będzie miał obowiązek wybrać co najmniej dwa przedmioty dodatkowe.
3. Wynik z każdego egzaminu będzie podawany w formie zawierającej bezpośrednio odniesienie do osiągnięć innych osób zdających ten egzamin.

Zgromadzenie proponuje:

1. Skrócić listę przedmiotów do wyboru do 12 pozycji, usuwając z niej pięć najrzadziej wykorzystywanych przedmiotów, tj.:
 - Wiedzę o tańcu,
 - Język łaciński i kulturę antyczną,
 - Historię muzyki,
 - Historię sztuki,
 - Filozofię.

Przedmioty te mogłyby się stać dodatkowymi przedmiotami egzaminacyjnymi w procesie rekrutacji studentów na odpowiednie kierunki studiów.

2. Podzielić pozostałe przedmioty egzaminacyjne do wyboru na dwie grupy.

W pierwszej z nich znalazłoby się siedem przedmiotów odpowiadających dziedzinom nauk podstawowych:

- Język polski,
- Historia,
- Matematyka,
- Fizyka,
- Chemia,
- Biologia,
- Geografia.

Do drugiej grupy weszłyby następujące przedmioty:

- Język obcy nowożytny,
- Języki mniejszości etnicznych i języki regionalne,
- Wiedza o społeczeństwie,
- Informatyka,
- Historia sztuki.

Zdający miałby obowiązek wybrania w drugiej części egzaminu maturalnego (przedmioty dodatkowe – do wyboru) co najmniej jednego przedmiotu z grupy pierwszej.

Uwzględniając opinie różnych środowisk przekazane KRASP, rektorzy proponują przedyskutowanie możliwych działań na rzecz podniesienia rangi nauczania *języka łacińskiego i kultury antycznej* oraz *filozofii*, które umożliwiłyby wprowadzenie tych przedmiotów do drugiej grupy przedmiotów do wyboru, wskazanej w uchwale.

Zgromadzenie wnioskuje ponadto o okresową, np. co 3 lata, aktualizację zbioru przedmiotów drugiej grupy.

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Katarzyna Chałasińska-Macukow

**Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
z 5 lipca 2013 r.
o informatorach maturalnych od 2015 roku**

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z wielką satysfakcją odnotowuje konsekwentne dążenie systemu oświaty do poprawy jakości wykształcenia absolwentów szkół średnich. Konferencja z uwagą obserwuje kolejne działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w tym zakresie, zdając sobie sprawę, że od skuteczności tych działań w dużym stopniu zależą także efekty kształcenia osiągane w systemie szkolnictwa wyższego. W szczególności dotyczy to kwestii właściwego przygotowania młodzieży do studiów realizowanych z uwzględnieniem nowych form prowadzenia procesu kształcenia.

Podobnie jak w przeszłości, Konferencja konsekwentnie wspiera wszystkie działania zmierzające do tego, by na uczelnie trafiali coraz lepiej przygotowani kandydaci na studia. Temu celowi służyła w szczególności pozytywna opinia Komisji Edukacji KRASP z 2008 roku w sprawie nowej podstawy programowej oraz uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dnia 6 maja 2011 r. w sprawie nowych zasad egzaminu maturalnego.

Z satysfakcją dostrzegamy, że ważne zmiany w egzaminie maturalnym, postulowane w cytowanej wyżej uchwale zostały praktycznie wdrożone przez MEN poprzez zmianę odpowiednich rozporządzeń.

Przedłożone do zaopiniowania informatory o egzaminach maturalnych opisują formę poszczególnych egzaminów maturalnych, przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w nowej podstawie programowej, a także ilustrują te wymagania wieloma przykładowymi zadaniami egzaminacyjnymi.

Po zapoznaniu się z przedłożonymi materiałami, KRASP z satysfakcją odnotowuje:

w zakresie języka polskiego:

- wzmocnienie roli umiejętności komunikacyjnych poprzez odejście od prezentacji na egzaminie ustnym i zastąpienie jej egzaminem ustnym, na którym zdający będzie musiał *ad hoc* przygotować samodzielną wypowiedź argumentacyjną,
- rezygnację z klucza w ocenianiu wypowiedzi pisemnych,
- zwiększenie roli tekstów teoretycznoliterackich i historycznoliterackich na maturze rozszerzonej;

w zakresie historii:

- kompleksowe sprawdzanie umiejętności z zakresu chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej za pomocą rozbudowanej wypowiedzi pisemnej na jeden z zaproponowanych tematów, łącznie pokrywających wszystkie epoki oraz obszary historii;

w zakresie wiedzy o społeczeństwie:

- położenie silniejszego akcentu na sprawdzanie umiejętności złożonych (interpretowanie informacji, dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych) w oparciu o poszerzony zasób materiałów źródłowych: teksty (prawne, naukowe, publicystyczne), materiały statystyczne, mapy, rysunki itp.

w zakresie matematyki:

- istotne zwiększenie wymagań na poziomie rozszerzonym poprzez włączenie zadań z rachunku różniczkowego i pojęć zaawansowanej matematyki,
- istotne poszerzenie wymagań z zakresu kombinatoryki oraz teorii prawdopodobieństwa;

w zakresie biologii oraz chemii:

- zwiększenie znaczenia umiejętności wyjaśniania procesów i zjawisk biologicznych i chemicznych,
- mierzenie umiejętności analizy eksperymentu – sposobu jego planowania, przeprowadzania, stawianych hipotez i wniosków formułowanych na podstawie dołączonych wyników;

w zakresie fizyki:

- zwiększenie znaczenia rozumienia istoty zjawisk oraz tworzenie formuł matematycznych łączących kilka zjawisk,
- mierzenie umiejętności planowania i opisu wykonania prostych doświadczeń, a także umiejętności analizy wyników wraz z uwzględnieniem niepewności pomiarowych;

w zakresie geografii:

- uwzględnienie interdyscyplinarności tej nauki poprzez sprawdzanie umiejętności integrowania wiedzy z nauk przyrodniczych do analizy zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym,

- znaczne wzbogacenie zasobu materiałów źródłowych (mapy, wykresy, tabele statystyczne, teksty źródłowe, barwne zdjęcia, w tym lotnicze i satelitarne), także w postaci barwnej.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z zadowoleniem przyjmuje też informację o wprowadzeniu na świadectwach maturalnych od 2015 roku dodatkowej formy przedstawiania wyniku uzyskanego przez zdającego w postaci jego pozycji na skali centylowej, tj. określenie, jaki odsetek zdających uzyskał taki sam lub słabszy wynik od posiadacza świadectwa. Wprowadzenie tej dodatkowej skali uwolni szkoły wyższe od dotychczasowego dylematu odnoszenia do siebie surowych wyników kandydatów na studia rekrutowanych na podstawie wyników egzaminów maturalnych o istotnie różnym poziomie trudności – rekrutacja stanie się prostsza i bardziej obiektywna.

Reasumując, w opinii Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zaprezentowana w przedłożonych informatorach forma matury istotnie przyczyni się do tego, że młodzież przekraczająca progi uczelni będzie lepiej przygotowana do podjęcia studiów wyższych.

Przewodniczący KRASP
prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś

Uchwała Nr 333/2008
Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego
z dnia 16 października 2008 roku
w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej
w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego
i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 września 2008 roku (pismo DPN-MSz/KK-5000-9/08), projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Rada Główna, stosownie do art. 45 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), uchwała, co następuje.

Rada Główna Szkolnictwa Wyższego z uznaniem przyjmuje starania Ministerstwa Edukacji Narodowej mające na celu uporządkowanie systemu oświaty, w tym zwłaszcza zmianę podstawy programowej kształcenia ogólnego w duchu obecnie obowiązujących kanonów. Rada Główna wspiera długofalowe zmiany systemowe mające na celu przeniesienie uwagi na efekty kształcenia, wydłużenie kształcenia ogólnego, doprecyzowanie zakresu treści nauczania, indywidualizację kształcenia oraz doprecyzowanie opisu wymagań na koniec każdego etapu kształcenia.

Projekt rozporządzania uwzględnia zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) i jest ważnym elementem włączania naszej edukacji w system edukacji europejskiej.

Uchwałę otrzymuje Minister Edukacji Narodowej oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego
Jerzy Błażejowski

Zeszyty opublikowane przez Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji

Rok 1997

- I – Ochrona własności intelektualnej
- II – Etyka zawodowa
- III – Jakość kształcenia w szkołach wyższych
- IV – Akademyka Komisja Akredytacyjna. System oceny jakości kształcenia i akredytacji w szkolnictwie wyższym

Rok 1998

- V – Instrumenty rozwoju systemu kształcenia w Polsce
- VI – Bezpieczeństwo człowieka we współczesnym świecie
- VII – Misja uczelni
- VIII – Polska a integracja europejska w edukacji. Aspekty informatyczne

Rok 1999

- IX – Bezpieczeństwo człowieka we współczesnym świecie
- X – Problemy etyczne techniki
- XI – Koszty kształcenia w szkołach wyższych w Polsce. Model kalkulacyjnych kosztów kształcenia
- XII – Władza i obywatel w społeczeństwie informacyjnym

Rok 2000

- XIII – Kształcenie międzyuczelniane. Studium warszawskie
- XIV – Produkcja, konsumpcja i technika a ocieplenie klimatu
- XV – Czy kryzys demograficzny w Polsce?
- XVI – Ekonomiczne i społeczne efekty edukacji

Rok 2001

- XVII – Ekonomiczne i społeczne efekty edukacji
- XVIII – Wolność a bezpieczeństwo
- XIX – Ekonomiczne efekty edukacji w Polsce

Rok 2002

- XX – Pamięć i działanie
- XXI – Bezpieczeństwo człowieka we współczesnym świecie
- XXII – Problemy etyczne w nauce
- XXIII – Autorytet uczelni
- XXIV – Jakość kształcenia i akredytacja w szkolnictwie wyższym w Polsce

Rok 2003

- XXV – Zarządzanie bezpieczeństwem w sytuacjach kryzysowych
- XXVI – Kierunki kształcenia i standardy nauczania w polskim szkolnictwie wyższym

Rok 2004

- XXVII – Internet i techniki multimedialne w edukacji
- XXVIII – Uczelnie a innowacyjność gospodarki
- XXIX – Decyzje edukacyjne

Rok 2005

- XXX – Emigracja – zagrożenie czy szansa?
- XXXI – Zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego
- XXXII – Polskie uczelnie XXI wieku
- XXXIII – Zagadnienia bezpieczeństwa wodnego

Rok 2006

- XXXIV – Humanizm i technika
- XXXV – Rola symboli
- XXXVI – Wizja polskich uczelni w społeczeństwie globalnym

Rok 2007

- XXXVII – Uczyć myśleć
- XXXVIII – Obraz postępu i zagrożeń cywilizacyjnych w mediach
- XXXIX – Czasopisma naukowe – zmierzch czy transformacja?

Rok 2008

- XL – Warszawa Akademicka – Seminarium
- XLI – Warszawa Akademicka
- XLII – Polscy uczniowie w świetle badań PISA
- XLIII – Prywatność – prawo czy produkt?

Rok 2009

- XLIV – Woda w obszarach nieurbanizowanych
- XLV – Społeczeństwo polskie wobec narodzin III Rzeczypospolitej (1988-1990)

Rok 2010

- XLVI – Wykłady inauguracyjne rok akademicki 2009/2010
- XLVII – Podsumowanie dwunastolecia 1996-2008 – Marek Dietrich
- XLVIII – Współpraca szkół średnich i wyższych
- XLIX – Natura 2000. Szanse i zagrożenia

Rok 2011

- L – Strategia nauczania matematyki w Polsce – wdrożenie nowej podstawy programowej
- LI – Wykłady inauguracyjne rok akademicki 2010/2011
- LII – Problemy nauczania fizyki w szkołach średnich i wyższych
- LIII – Problemy nauczania biologii w szkołach średnich i wyższych

Rok 2012

- LIV – Wykłady inauguracyjne rok akademicki 2011/2012
- LV – Problemy nauczania chemii w szkołach średnich i wyższych

Rok 2013

- LVI – Wykłady inauguracyjne rok akademicki 2012/2013
- LVII – Wykłady inauguracyjne rok akademicki 2013/2014

Rok 2014

- LVIII – Rekrutacja na studia od roku akademickiego 2015/2016 w kontekście zmian w systemie oświaty. Informator dla szkół wyższych

